

ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΗ & ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΠΙΣΤΟΦΙΔΗ

ΟΔΟΣ Γ'. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 49^Α

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΕΦ. 53·992

Τὶς καλλιτεχνικὲς σας φωτογραφίες

τὰ καθημερινὰ φωτορεφορτὰς

ΣΤΟΥ ΠΟΝΤΙΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ

Σ. ΧΑΛΚΙΔΗ

ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΑΡ. 25

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. 33-101

ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Ν. ΚΑΠΝΑ - Γ. ΛΑΜΨΙΔΗ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΟΪΡΑΝΗΣ 156 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Α' - ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΙΟΥΝΙΟΣ 1950 - ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡ. 2500

Συνδρομαί: Έτησία 30.000 — Έξάμηνος 15.000

ΜΙΑ ΚΟΙΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ

III Ο «Ποντιακό θέατρο» έγινε δεκτό με πολλή συμπάθεια από το άναγνωστικό του κοινό, Πόντιους και μή, φίλους του Θεάτρου και της Τέχνης. Στη συμπάθεια αυτή υπάρχει μάλιστα κάτι πολύ αξιοπρόσεχτο. Έχει δυο κοινά σημεία, κυρίαρχα θα ήμπορούσε να τα πη κανείς, όπου συμπίπτουν οι κρίσεις και οι γνώμες των άναγνωστών: "Οτι αντικαθρεφτίζει την κίνηση και τη δράση του ποντιακού θεάτρου και της τέχνης με τα άπλά και λιτά μέσα της Άλήθειας, όπως άλήθεια ζωντανή είναι κι' αυτό, με το ίδιο το χρώμα της ζωής που ζούν, μακριά από κάθε συμβατική ή άνωφέλευτη θεωρητική ένατένισή τους. "Οτι σαν έκδοση κινείται μέσα στα αισθητικά εκείνα πλαίσια που χαρίζουν στο έντυπο την ευχάριστη έλξη, την έλξη που δημιουργεί τον χαρούμενο πόθο του διαβάσματος.

Τα δυο αυτά κοινά σημεία με μαθηματική ακρίβεια επαναλαμβάνονται από όσους έτυχε να το φυλλομετρήσουν. Και φυσικά δεν είναι τυχαία και δίχως σημασία ή παρατήρηση αυτή. Στο δίπτυχο αυτό στηρίχθηκε ή πρόθεση της εκδόσεώς του.

Στηρίχθηκε σ' αυτό από τη σκέψη πως στον τόπο μας, από αίτίες που ή έκθεσή τους δεν έχει τη θέση της έδω, το κέντρο βάρους του έντύπου είναι μετατοπισμένο από τον άναγνώστη στον εκδότη. Η υποκειμενική ικανοποίηση, είτε από τον τρόπο του γραψίματος, είτε από τη βαρειά πνευματική πανοπλία που κοσμεϊ το όπλοστάσιο, εναι ή γραμμή μέσα στην οποία το περισσότερο κινείται ή φιλοδοξία του εκδότη του περιοδικού έντύπου ή και γενικότερα του βι-

θλίου που προορίζεται για την πλατεία κατανάλωση. "Ετσι χάνεται ή προσπάθεια μέσα στ' άνωφέλευτα και δυσπρόσιτα στον άνερμάτιστο άναγνώστη θεωρητικά πλαίσια, που έχουν κομμένο το σύνδεσμο με τη ζωή, και σκοτώνουν την προσδεκτικότητα του, τη μόνη άσφαλιστική δικλείδα της φιλαναγνωσίας και της πνευματικής ή καλλιτεχνικής καλλιέργειας. Το άλλο σκέλος, ή αισθητική, μέσα στα πλαίσια των έλληνικών δυνατοτήτων, θεωρήθηκε στοιχείο βασικό, γιατί έχει πρωτεύουσα διπλή σημασία. Έξόν που προδιαθέτει ευμενώς τον άναγνώστη, του δημιουργεί την κατάλληλη ευχάριστη ατμόσφαιρα που ξυπνά τη διάθεση για διάβασμα σαν δροσερός άνοιξιτικός άέρας. Κι' άκόμα του καλλιεργεί την αισθητική αντίληψη και την αγάπη του Καλού.

Είναι δικαιολογημένη ή χαρά που δοκιμάζει ή έκδοση του περιοδικού με τη διπλή αυτή διαπίστωση. Γιατί βλέπει πως μέσα στο μικρό καλλιτεχνικό του περιθόλι φύτρωσαν τα πρώτα λουλούδια, που ή ευωδία τους άγγιξε τις καρδιές, πρώτο και γερό βήμα για τη ζωντανή εξέλιξή του.

Δέν θελήσαμε να βαδίσουμε την «πεπατημένην» Ζητούμε να δώσουμε στο κοινό μας μιá εικόνα της σημερινής ποντιακής δραστηριότητας στους πνευματικούς και καλλιτεχνικούς τομείς, στους τομείς εκείνους που ή κατάκτησή τους και ή διατήρησή τους είναι πολύ δύσκολη στη σημερινή διάρθρωση της νεοελληνικής κοινωνίας μας. Και απ' την εικόνα που αρχίσαμε να δίνουμε, φαίνεται ότι γίνεται μιá εξαιρετική εργασία άθρόυθη τώρα, αλλά με έλπίδες καλής καρποφορίας για το μέλλον.

ΘΕΑΤΡΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΑΔΟΙ

Ο ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ του ποντιακού κοινού της Θεσσαλονίκης κατά την άφιξη και την παραμονή του κ. Ν. Σπανίδη για τον «Ξενιτέα», δεν είναι μόνο έκδήλωση αγάπης προς τον άξιο καλλιτέχνη, αλλά και επί πλέον έκφραση της βαθειάς πίστης του κοινού μας προς τους κοινωνικούς σκοπούς του θεάτρου μας. Το θέατρό μας όπως τονίσαμε και στο προηγούμενο τεύχος μας, δεν είναι για τους Ποντίους ένα «θέαμα και ακρόαμα», αλλά κάτι βαθύτερο: σχολείο, όπου μεταδίδει στους νεωτέρους τις πιο ωραίες μορφές μιάς ζωής που πέρασε και που μάς άφισε τόσες αναμνήσεις.

ΚΑΘΕ τόσο μαθαίνουμε ότι έδόθη ποντιακή παράσταση στο τάδε μέρος, συγκροτήθηκε θεατρικός όμιλος κλπ. Προχθές ήταν ή Κατερίνη με ένα νέο έργο και μ' έναν νέο συγγραφέα. Χθές πάλι ή Δράμα, κι' όχι ή πόλις της Δράμας, αλλά ένα χωριό της, ή Νέα Κρώμνη, παρουσίασε σέ θέατρο της Δράμας τὸ έργο του Ξ. "Ακογλου, «'Ακρίτας». Σήμερα άλλη...

Μιά έλπιδοφόρα δραστηριότητα που πρέπει ν' αποδώσει καρπούς, και ελπίζουμε πως θα αποδώσει.

ΑΛΛΑ οί προσπάθειες αυτές για να καρποφορήσουν απαιτούνται δυο βασικοί συντελεστές: πρώτο, χρειάζεται κάποια οικονομική βοήθεια, κάποια ενίσχυσι γιατί τις περισσότερες φορές — αν όχι πάντα — τὰ έξοδα είναι μεγαλύτερα απ' τὰ έσοδα. 'Η αφιλοκερδής προθυμία των καλλιτεχνών και έρασιτεχνών δεν άρκει. 'Η ενίσχυση αυτή είναι ή βάση του ξεκινήματος. Δεύτερο, χρειάζονται άνθρωποι που να γράφουν έργα, σκέτς, τραγούδια. "Εχουμε ως τώρα πολύ λίγους που ασχολούνται με τη συγγραφή θεατρικών έργων. Θέλουμε κι' άλλους. Έμπρός λοιπόν, ο δρόμος είναι ανοιχτός για τους μέλλοντες συγγραφείς. Το «Ποντιακό Θέατρο» θα τους βοηθήσει όσο μπορεί.

Η ΕΛΛΕΙΨΗ οικονομικών πόρων κρατεί άλυτο για τον Θεατρικό

"Ομιλο 'Αθηνών ένα από τα πιο βασικά προβλήματα του. Ούτε Γραφεία έχει, ούτε αίθουσα για δοκιμές διαθέτει, ούτε και χώρο κατάλληλο για τη φύλαξη του βεστιαρίου του και γενικά των αντικειμένων που του χρειάζονται για τις παραστάσεις του. Αυτό δυσκολεύει σέ μεγάλο βαθμό τη λειτουργία του και τον κρατεί έως σήμερα σέ μιὰ κατάσταση, από την άποψη του οργανικού - καλλιτεχνικού μηχανισμού του άδρανεϊας και περιορισμού της καλλιτεχνικής του εργασίας. Οί δοκιμές γίνονται στην αίθουσα του Συλλόγου Ποντίων «'Αργοναύται - Κομνηνοί» ή του Συλλόγου «Νέα Ζωή» της Καλλιθέας, — οί Σύλλογοι τις παραχωρούν προθύμως και είναι άξιοι συγχαρητηρίων γι' αυτό — τὸ βεστιάριό του έπίσης φιλοξενείται εκεί ή σέ φιλική αποθήκη, τὰ Γραφεία του επίσης είναι κινητά. 'Εκείνο που τον διατηρεί στη ζωή μέσα σ' όλες αυτές τις οικονομικές και αντικειμενικές δυσχέρειες είναι ο ζήλος κ' ή άφοσίωση των παιδιών στην ιδέα του ποντιακού θεάτρου. Αυτό είναι και τὸ πιο συγκινητικό σημείο της υποθέσεως.

ΟΙ ΔΟΚΙΜΕΣ είναι μιὰ από τις καλύτερες ώρες των παιδιών του Όμίλου. Είναι όμως και τὸ βασανάκι τους. "Ολα σχεδόν τὰ παιδιά και τὰ κορίτσια είναι βιοπαλαιστές. Κουρασμένα από τη δουλειά δεν προφταίνουν να πάρουν καλά - καλά ούτε την ανάσα τους. "Αλλοι απ' τον Πειραιά, άλλοι απ' άκραιες συνοικίες, πρέπει να είναι στην ώρα τους, σὲ τὸ βράδυ, να έχουν κέφι, να έχουν εύρει προηγουμένως καιρό να διαβάσουν τὸ ρόλο τους, να... να... Και όμως δεν θα τους ακούσης να παραπονούνται ποτέ. Κι' αν άργούν καμμιὰ φορά, έρχονται λοχασμένα, με χίλια καρδιοχτύπια, ώσαν να έκαμαν τὸ μεγαλύτερο λάθος της ζωής τους. Δεν είναι μόνο τὸ ποντιακό θέατρο ένα ζωντανό θέατρο. Είναι και τὰ στελέχη του. Σας ξαφνιάζει ή ζωντάνια τους, τὸ χτυποκάρδι τους, ή άπέραντη αγάπη στο θέατρό τους. Και όλα αυτά χωρίς καμμιὰ ύλική άμοιβή, χωρίς άλλην ικανοποίησιν, για την πολύμηνη εργασία τους, από τὰ χειροκροτήματα του ποντιακού κοινού. Ποιός τὸ υποψιάζεται ή τὸ ξέρει αυτό απ' τις χιλιάδες των θεατών;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

I

Θεατρικά έργα, γραμμένα στη διάλεκτο του Πόντου και τυπωμένα χωριστά σε βιβλία, γνωρίζω τὰ ἑξῆς:

1. ΒΑΛΑΒΑΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ Γ., Εἰμαρμένης παίγνια, κωμῳδία εἰς πέντε μέρη. Ἀθήνησι 1860. Σελ. ζ' + 66.

2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Οἱ ἐρωτόληπτοι, κωμῳδία μονόπρακτος ἐν διαλέκτῳ ποντικῇ. Ἀθήναι 1876.

3. ΦΟΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Χ., Χύσε, τρίψε, πλύνε, [Πρὶν τὸ 1885].

4. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Οἱ κωδωνάτοι βρυκόλακες. [Μετά τὸ 1885].

5. ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Π., Σταῦρος καὶ Σταυρούλα, δράμα εἰς πράξεις ἑξ ἐν γλώσσῃ δημῳδῇ τοῦ Πόντου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1904. Σελ. 73.

6. ΦΩΤΙΑΔΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ἡ προξενία. 1908.

7. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Ἡ δολοφόνος. 1910.

8. ΤΟΠΧΑΡΑ ΓΙΑΝΚΟΥ ΛΑΜ., Ματσουκάτκον χαρά. 1910.

9. ΛΕΝΤΗ ΜΙΜΗ, [ΜΙΣΑΗΛΙΔΗ ΜΙΣΑΗΛ], Τοῦ Γουδουλᾶ ὁ κάστρον. Ἀθήναι 1914.

10. ΦΩΤΙΑΔΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Τὰ σκοτάδια ἢ ὁ Λαζάραγας, εἰς πράξεις τρεῖς. Α' ἔκδοσις Βασιλείου [;]. Β' ἔκδοσις Ἀθῆναι 1924. Σελ. 56.

11. ΚΤΕΝΙΔΟΥ ΦΙΛΩΝΟΣ, Ὁ ξενητέας, ποντιακὴ ἠθογραφία. Ἀθήναι 1947. Σελ. 80.

12. ΜΟΥΡΑΤΧΑΝΙΔΗ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ, Τὸ τάμαν, τρίπρακτον δράμαν. Ἀθήνα 1948. Σελ. 54. [Βιβλιοθήκη «Ποντιακὴ Λογοτεχνία», ἀριθ. 1].

13. ΞΕΝΙΤΑ ΞΕΝΟΥ, Ὁ Ἀκρίτας, ἱστορικὸν δράμα σὲ πέντε μέρη καὶ μίαν εἰκόνα. Ἀθήνα 1949. Σελ. 119. [Βιβλιοθήκη «Ποντιακὴ Λογοτεχνία», ἀριθ. 2].

14. [ΠΑΥΛΙΔΟΥ Σ.], Κρίμαν, δράμα εἰς 3 πράξεις.

✱

Ἀπαραίτητα γιὰ τὶς ἀναγραφὰς αὐτὲς εἶναι τὰ ἑπόμενα σχόλια:

1. Ὁ Κερασούντιος Ἰωάννης Γ. Βαλαβάνης πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ πατέρας τοῦ ποντιακοῦ θεάτρου, γιατί πούθενά δὲν ἀναφέρεται κανένας πρὶν αὐτοῦ, ὅσο τουλάχιστο ξέρω, πού νὰ ἔγραψε θέατρο στὴ διάλεκτο τοῦ Πόντου. Ἡ κωμῳδία του, σὲ στίχο, συνοδεύεται μὲ πρόλογο γιὰ τὴ λαογραφία μας, μὲ διάφορες ὑποσημειώσεις καὶ μ' ἓνα μικρὸ λεξιλόγιον. Ἐχω ἔτοιμη μίαν νέα της ἔκδοσις στὴ σειρὰ τῆς βιβλιοθήκης «Ποντιακὴ Λογοτεχνία», μὲ μίαν ἐκτενῆ μελέτη γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργο τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ γιὰ τὴν ὥρα νὰ ἰδεῖ τὸ ἄρθρον τοῦ Α. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Ἰωάννης Βαλαβάνης (Ἀρχεῖον Πόντου, III, 1931, 230 — 232).

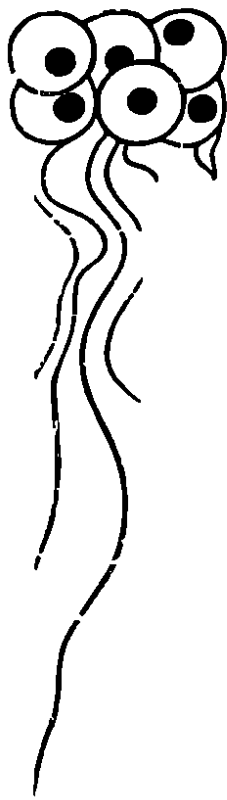
2. Γιὰ τὸν Κωνσταντινίδην καὶ τὸ ἔργο του δὲν ξέρω τίποτε ἀπολύτως. Τὴ σημείωσις γιὰ τὸ μονόπρακτόν του τὴν παίρνω ἀπὸ τὸ βιβλίον

τοῦ Γερμανοῦ GUSTAN MEYER, Neugriechische Studien, I, 91, Wien 1894. Ὁ Meyer δὲν λέει τίποτε καὶ δὲν ἀναφέρει οὔτε τὸ μικρὸν τοῦ ὀνομα.

3 καὶ 4. Περὶ Φοινικοπούλου δὲ γράφτηκε πούθενά τὸ παραμικρὸν βιογραφικόν. Τὸ περιοδικὸν τῆς Τραπεζούντας «Ἀστὴρ τοῦ Πόντου», I, 1885, 619, δημοσιεύοντας μίαν ἀγγελίαν τοῦ γιὰ τὴν ἔκδοσιν ἑνὸς δράματός του σὲ πέντε πράξεις, μὲ τίτλον «Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦτοι Ἀρετὴ καὶ Κακία», συμπληρῶσε τότε μὲ τὰ ἑξῆς: «Δημοσιεύοντες τὴν ἀνωτέρω ἀγγελίαν τοῦ κ. Ἐλευθερίου Φοινικοπούλου, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς εἰς τὸ ἡμέτερον κοινὸν καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως δύο κωμῳδιῶν αὐτοῦ, τῆς μὲν ἐπιγραφομένης «Χύσε, τρίψε, πλύνε», τῆς δὲ «Ὁ φοβερὸς μάντις Γιαρᾶρης», πιστεύομεν, ὅτι θέλει ἐπιτύχει τῆς ἀπαιτουμένης συνδρομῆς καὶ ὑποστηρίξεως, πρὸς ἔκδοσιν καὶ τοῦ παρόντος ἔργου αὐτοῦ». Γιὰ τὸ «Χύσε, τρίψε, πλύνε», ποῦ σύμφωνα μὲ τὰ παραπάνω εἶναι κωμῳδία, ὁ βιβλιογράφος καὶ λαογράφος Χρυσόστομος Μυρίδης καὶ ὁ θιασάρχης Νίκος Σπανίδης μοῦ ἀνακοίνωσαν πῶς εἶναι γραμμένο ποντιακά. Γιὰ τὸ «Φοβερὸν μάντις Γιαρᾶρης» δὲν ἔμαθα τίποτε· οὔτε καὶ γιὰ τοὺς «Δύο ἀδελφοὺς» — ποῦ δὲν ξέρω καὶ ἂν τυπωθῇ καὶ τελικά γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὰ περιλαβάνω στὶς ἀναγραφὰς. Γιὰ τοὺς «Βρυκόλακες», μὲ τὴν βεβαίωσιν πῶς τυπωθῇ καὶ μεταξὺ 1885 καὶ 1890, μοῦ ἀνακοίνωσε πῶς εἶναι γραμμένο ποντιακά ὁ λόγιος γινατρὸς Παναγιώτης Τζουλιάνης. Ὅπως βλέπομεν, ὁ Φοινικόπουλος ἐργάστηκε καμπόσο γιὰ τὸ θέατρο στὸν Πόντον. Καλὸ λοιπὸν εἶναι ν' ἀποθησαυριστῇ καὶ ἡ παραπάνω σχετικὴ μ' αὐτὸν εἰδησις, ποῦ βρίσκεται στὸ περιοδικὸν τῆς Τραπεζούντας «Εὐξείνιος Πόντος», I, 1880, 59 — 60: «Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ παρέλθωμεν ἐν σιγῇ τὴν εὐχαρίστησιν καὶ γενικὴν ἀγαλλίασιν, ἣν ἡσθάνθη ἅπαν τὸ ἀκροατήριον [στὶς ἐξετάσεις τοῦ παιδαγωγικοῦ ἀρρένων Τραπεζούντας], διὰ τὴν παράστασιν τοῦ Φιντίου καὶ Δάμωνος καὶ δύο ἄλλων κωμῳδιῶν, ἃς ἔδωκαν μικροὶ τὸ δέμας αὐτοχειροτόνητοι ἠθοποιοί, τῶν ὁποίων ἡ ἀσκήσις ὀφείλεται εἰς τὸν ἀκάματον καὶ εἰδικὸν εἰς τὰ τοιαῦτα Ἐλ. Φοινικόπουλον». Τίνος ἦτανε τάχα τ' ἀναφερόμενα ἔργα;

5. Ὁ Φιλιππίδης εἶναι ἀπ' τὴν Οἰνὴν καὶ τὸ «Σταῦρος καὶ Σταυρούλα» εἶναι γραμμένο στὸ ἰδίωμα τοῦ Κατίκιοι τῆς Ἀμισοῦ. Πρὶν ἀπὸ πολλὰ — πολλὰ χρόνια διάβασα καὶ μίαν κωμῳδίαν του, γραμμένην στὸ ἰδίωμα τῆς Οἰνῆς. Μὰ δὲ θυμοῦμαι οὔτε τίτλον, οὔτε ποῦ τυπώθηκε, οὔτε τίποτε.

6, 7 καὶ 10. Γιὰ τὸ σπουδαιότατον Γεώργιον Φωτιάδην πρέπει νὰ γραφθῇ πλατεῖα μελέτη. Τὶς σημειώσεις γιὰ τὴν «Προξενία» καὶ τὴν «Δολοφόνον» τὶς παίρνω ἀπὸ τὴν διατριβὴν τοῦ Ἀγγλοῦ R. M. DAWKINS, The pontic dialect of modern greek in Asia Minor and Russia (Philological Society's Transactions, 1937 42). Ὁ Dawkins τὰ λέει καὶ τὰ δύο κωμῳδίας καὶ δὲν ἀναφέρει τόπον τῆς ἔκδοσης. Πρέπει ὅμως νὰ δεχτοῦμε καὶ γι' αὐτὰ τὴν Ρωσίαν, πράγμα ποῦ

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΝ

Αὐγίτσα

Τὸ καρδόπομ γιά τερέν πονεῖ
ψέμματα τὰ φιλέματα σ'—ναῖλλοί!—
κι' ἄλλο νὰ κλαίγω κι' ἐπορῶ
κι' ἄλλο νὰ λέγω κι' κρατῶ
τραγῳδία σεβνταλιδικά, Αὐγίτσα.

Τόπον σὸ ψόπομ κι' κρατεῖ
ἡ 'πομονή κι' ἀπὸ βραδὺ
προξενητάδες στείλω καὶ τερῶ
κι' ὁ κύρη σ' ἄν κι' θέλ', ἀμάν πετῶ
κι' ἔρχομαι κλέφτω σε, Αὐγίτσα.

Ἑλίας Τσιρκινίδης

ἐξηγεῖ καὶ τὴ φωνητικὴ τους ὀρθογραφία. «Μεταχειρίζεται — λέει ὁ Dawkins — μόνο τὴν ὀξεία καὶ πετάει τὸ ω καὶ τὸ η, βάνοντας ἰ γιὰ ὅλα τ' ἀκουόμενα ἰ». Ἐνδιαφέρον εἶναι νὰ σημειώσω ἀκόμη καὶ τοῦτα: πὼς ἡ β' ἔκδοσι τῶν «Σκοταδιῶν» εἶναι κι' αὐτὴ μὲ ὀρθογραφία φωνητικὴ καὶ πὼς ἔχω διαβάσει τὴν «Προξενία» σ' ἓνα κακογραμμένο ἀντίγραφο μὲ ὀρθογραφία ἱστορικὴ — «Ι προξενία», «Ἡ προξενία».

8. Γιὰ τὸ Γιάνκο Λαμ. Τοπχαρά δὲν ξέρω τίποτε. Ὁ DAWKINS, Notes on the study of the modern greek of Pontus (Byzantion, VI, 1931, 393), τὸ «Ματσουκάτκον χαρά» τὸ λέει «κωμῳδία τῆς ὑπαίθρου». Δὲν ξέρω ποιά σχέση μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ συγγραφέα μας καὶ τοῦ Κ. ΤΟΠΧΑΡΑ, πού, κατὰ τὸ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ ΜΥΡΙΑΔΗ, Συμβολὴ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τοῦ Πόντου (Ἀρχεῖον Πόντου, Χ, 1940, 164), ἔγραψε τὸ βιβλίον «Ι γραματικι τι ρομεικο τι ποντεικι τι γλοσας». Καὶ ἡ «Χαρά» εἶναι μὲ ὀρθογραφία φωνητικὴ — σχεδὸν ὅλα τὰ λογοτεχνικὰ τῆς Ρωσίας εἶν' ἔτσι τυπωμένα καὶ τὸ ἀξιοσημείωτο εἶναι πὼς αὐτὸ γίνεται καὶ πρὶν τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1917.

9. «Τραγῳδία σὲ στίχους» λέει ὁ DAWKINS, ὅπου πρὶν, τὸ ἔργο τοῦ Μίμη Λέντη. Καὶ λέει πὼς τὸ Μίμης Λέντης εἶναι ψευδώνυμο, ἀλλὰ δὲ δάνει καὶ τὸ ἀληθινὸ ὄνομα. Κατ' ἀνακοίνωσι τοῦ λογογράφου καὶ λογοτέχνη Γ. Ζερζελίδη πρόκειται γιὰ τὸ Μισαήλ Μισαηλίδη.

11, 12 καὶ 13. Οἱ τρεῖς αὐτὲς ἐκδόσεις εἶναι καμωμένες τελευταῖα κι' εἶναι γνωστὰ τὰ καθέκαστά τους.

14. Ὁ Σ. Παυλίδης μπαίνει μὲ ἀγκύλες, γιὰ τὸ ἀντίτυπο τοῦ ἔργου τοῦ πού διάβασα εἶναι ἀκέφαλο καὶ κολεβὸ καὶ μὲ ἄλλα χάσματα. Δὲν ὑπάρχει οὔτε τόπος, οὔτε χρόνος τῆς ἔκδοσης, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀναγράφω στὴ σειρὰ τελευταῖο. Τὸ ὄνομα μοῦ τ' ἀνακοίνωσαν ὁ ἡθοποιὸς Κώστας Καλλίδης κι' ὁ θιασάρχης Νίκος Σπανίδης. Καὶ δὲν πρέπει νὰ παραλείψω καὶ τοῦτο: στὴν «Προξενία» τοῦ Φωτιάδη, τὸ «Τάμαν» τοῦ Μουρατχανίδη καὶ τὸ «Κρίμαν» τοῦ Παυλίδη, μέσ' ἀπ' αὐτὰ πού ξέρω, εἶναι γραμμένα ποντιακὰ ὡς καὶ τὰ περιεχόμενα τῶν παρενθέσεων, ὅπου ἡ περιγραφή τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν σχημάτων τῶν προσώπων — Φωτιάδης: «Παναῖλα (εὐρίκ' τὴ γραβάταν κι' ὑπλῶναι ἀπὸ τὸν Ἀντρέαν)». Μουρατχανίδης: «Μουχτάρς (μαῖταπλαεὺ' τὴ δουλείαν)». Παυλίδης: «Λευτέρτς (ἀνοί' τὸ τολάπ' κ' ἐβγάλ' τὸ ρακὶν μὲ τὸ ποτήρ')». Καὶ στὸ τέλος κάθε πράξης: «ρούζ' τὸ τσερτσέφ'» = πέφτει ἡ αὐλαία!

★

Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη νὰ προσέξει τί λογιῆς πράγματα κι' ἀπὸ πόσες μεριὲς εἶναι μαζεμένα τὰ παραπάνω. Δὲν θ' ἀρνηθεῖ κανεὶς τὴν τερπνὴ τους ἀξία—μά, παρ' ὅλ' αὐτά, εἶναι τόσο λίγα. Ἀνάγκη λοιπόν, ἂν ἔχει καὶ τὴν παραμικρὴ πληροφορία σχετικὰ μ' ὅτιδήποτε θεατρικὸ τοῦ Πόντου, νὰ θαλήσει νὰ μοῦ ἀνακοινώσει. Βιβλία, ἄρθρα, φωτογραφίες, ὅ,τιδήποτε. Θ' ἀποθησαυριστοῦν καὶ θὰ τοῦ ἐπιστραφῶν ἀμέσως, μὲ τὶς θερμότερες εὐχαριστίες γιὰ τὴ συμβολὴ του στὴ συναγωγὴ τῆς ὕλης τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ κεφαλαίου τῆς ζωῆς τοῦ Πόντου.

Ι. Τ. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

“ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ,,

Ποῦ πρέπει νὰ ἐκδοθῇ

Ὁ κ. Δ. Κουτσογιαννόπουλος πολλὰ συνεχῇ χρόνια ἀσχολήθηκε συστηματικὰ νὰ κατατάξῃ καὶ νὰ ἐξηγήσῃ σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης, τὸ πολυσύνθετο τῶν ποντιακῶν χορῶν καὶ τραγουδιῶν.

Τὸ «Ποντιακὸ Θέατρο» ποῦ θέλει νὰ παρουσιάξῃ κάθε ποντιακὴ καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ κίνηση ἀσχετὰ ἀπὸ προσωπικὲς συμπάθειες ἢ ἀντιπάθειες, ἀπειθύνθηκε καὶ στὸν κ. Κουτσογιαννόπουλο καὶ τοῦ ζήτησε νὰ ἐκθέσῃ μὲ ἓνα σύντομο σημείωμά του τὶς βάσεις ἐνὸς ἔργου τοῦ ἀφιερωμένου στὴν ποντιακὴ μουσικὴ καὶ τὸ χορὸ. Τὸ ἔργο εἶναι ἀρκετὰ ὀγκώδες μὲ εἰκόνες καὶ σχέδια. Ἡ ἐκδόσή του εἶναι καθήκον τοῦ ποντιακοῦ κόσμου. Τέτοια ἔργα δὲν πρέπει νὰ χάνωνται.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς πολλὰς φορές ἀπέφυγα νὰ δώσω πληροφορίες σὲ φίλους μου ποὺ ζητοῦσαν νὰ μάθουν πὼς ἄρχισα καὶ πὼς τελείωσα τὸ μουσικὸ ποντιακὸ μου ἔργο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐργάσθηκα 25 χρόνια.

Κάτι εἶπα τὸ 1946 πάνω στὴν ἐργασία αὐτὴ καὶ στὶς δύο τότες διαλέξεις μου ποῦγιναν στὸν «Παρνασσό», ἡ πρώτη τὴν 2 Μαρτίου καὶ ἡ δευτέρη τὴν 4 Ἰουλίου.

Τώρα ὅμως ποῦ μοῦ ζητάει σχετικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ ἔργο μου, τὸ τόσο ἄρτιο στὴν ἐμφάνισί του Καλλιτεχνικὸ ποντιακὸ περιοδικὸ «Τὸ Ποντιακὸ Θέατρο» ποῦγινε κι' ὅλας τόσο ἀγαπητὸ σ' ὅλους, νομίζω πὼς δὲν δικαιούμαι νὰ τοῦ ἀρνηθῶ.

Ἡ ἐργασία μου πάνω στὴν Ποντιακὴ Μουσικὴ καὶ τὸ χορὸ ἄρχισε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1921 γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ 1946. Τὴν ἐργασία αὐτὴ μπορούμε νὰ τὴ διαιρέσουμε σὲ δυὸ περιόδους. Στὴν περίοδο τῆς περισυλλογῆς τῆς μουσικῆς τῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν καὶ στὴν περίοδο τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς μουσικῆς τῶν τραγουδιῶν τοῦ Πόντου διὰ τοῦ μουσικοῦ ὀργάνου τῆς Λύρας.

Στὴν πρώτη περίοδο μὲ ἐβοήθησε πολὺ ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ μὲ τοὺς ἤχους καὶ τὰ τετράχορδά της, ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ μὲ τὴ σημειογραφία της καὶ ἡ Μετρικὴ στὴ ρυθμικὴ κατάταξι τῶν τραγουδιῶν.

Στὴν περίοδο αὐτὴ, ποῦ βάσταξε 17 χρόνια, ἐργάσθηκα ὅπως ἐργά-

σθηκαν πάνω στὴ μουσικὴ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι μουσικολόγοι συνάδελφοί μου.

Ἡ δευτέρα περίοδος ἀρχίζει μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς Λύρας. Στὴν περίοδο αὐτὴ, ποῦ βάσταξε 8 χρόνια, γράφτηκαν οἱ τρῶποι τῆς Ποντιακῆς Μουσικῆς καὶ ἡ συμφωνία τῆς Λύρας. Ἐργασία ἐπίπονη, σκληρὴ, βαρειά. Μὰ στὸ τέλος ἐπέτυχα καὶ μπόρῳ νὰ πῶ πὼς βρέθηκα πρὸ τυχερὸς ἀπ' τοὺς ἄλλους μουσικολόγους, γιὰτὶ ἡ μελέτη πάνω στὴ Λύρα τοῦ Πόντου, ἄνοιξε κάποιο ἄγνωστο σὲ ὅλους μας μονοπάτι, ποῦ ἴσως μᾶς ὀδηγήσῃ μιὰ μέρα στὰ ἴχνη τῆς παλιᾶς μας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς.

Παράλληλα μὲ τὸ ἔργο τῆς περισυλλογῆς τῶν τραγουδιῶν τῆς πατρίδος μας καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ μελέτη τῆς Λύρας, ἐργάσθηκα καὶ γιὰ τὴ συλλογὴ καὶ γραφὴ τῶν ποντιακῶν χορῶν.

Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς εἰκοσιπενταετίας συνέλεξα καὶ μελέτησα εἴκοσι περίπου ποντιακοὺς χορούς. Μὰ τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα εἶναι ὅτι συνέγραψα ὁλόκληρο σύστημα χορογραφίας ποντιακῶν χορῶν. Εἶναι ἓνα πλήρες σύστημα χορογραφικόν, ποῦ εὐκολύνῃ πολὺ τὸν μαθητὴ στὴν ἐκμάθηση τῶν ποντιακῶν χορῶν.

Τόσο ἡ ἐργασία αὐτὴ τῶν ποντιακῶν χορῶν, ὅσο καὶ ἡ μουσικὴ ἐργασία ποῦ προαναφέραμε, ἀποτελοῦν ἓνα ὀγκώδες σύγγραμμα.

Ἔτσι, ἂν μιὰ μέρα τὰ παιδιὰ ἢ τὰ ἐγγόνια τῶν σημερινῶν Ποντίων ἀκούσουν ποντιακὰ μοτίβα σὲ διάφορες Συναυλίες Ἑλληνικῆς Μουσικῆς καὶ παρακολουθήσουν Κλασσικοὺς χορούς Ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως μὲ πατήματα ποντιακῶν χορῶν, αὐτὸ γιὰ μένα ποῦ τότε θὰ βρίσκωμαι στὴν ἀντίπερα ὄχθη τῆς Ἀχερουσίας, θὰ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα μου ἱκανοποίησις.

Δ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΚΡΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

‘Απ’ τὰ πρῶτα κιόλας χρόνια πού οἱ Πόντιοι καί οἱ Καυκάσιοι, ἀπ’ τή λαίλαπα τοῦ πολέμου καί τῶν μεταπολεμικῶν ἀναστατώσεων, ἔρχονταν κατὰ μᾶζες στή μητέρα Ἑλλάδα, παρουσιάσθηκε ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνώσεώς τους σέ διάφορους συλλόγους. Τά προβλήματα τῆς ἐγκαταστάσεώς τους, τῆς στεγάσεως, τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς, ἦσαν οἱ πρωταρχικοὶ σκοποὶ τῶν πρώτων ἐκείνων ἐνώσεων. Οἱ οἰκονομικὲς ἀνάγκες στήν πρώτη ἐκείνη περίοδο δὲν ἐπέτρεπαν νὰ ἐκδηλωθῇ τὸ ἐνδιαφέρον καί πρὸς ἄλλους τομεῖς.

Ὅταν ὅμως μὲ τὸν καιρὸ δημιουργήθηκαν νέες ἐστίες, ὅταν οἱ ποντιακοὶ πληθυσμοὶ ζωντάνεψαν μὲ τὴν παρουσία τους καί τὴν ἐνεργητικότητά τους τοὺς ἐρημότοπους τῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης καί παρουσιάσθηκε κάποια ἰσορροπία ζωῆς, οἱ οἰκονομικὲς αὐτὲς ποντιακὲς ἐνώσεις ἔσθυσαν σχεδόν. Καί στή θέση τους ἡ νοσταλγία τῆς γενέθλιας γῆς ὕψωσε ἐδῶ κι’ ἐκεῖ τοὺς διάφορους συλλόγους πού ἔταξαν γιὰ σκοπὸ τους τὴ διατήρηση τῶν ὠραίων παραδόσεων μιᾶς ζωῆς πού ἔσθυσε ἐκεῖ μακριὰ καί ἡ θύμησή της ὦρες-ὦρες μᾶς κάνει νὰ ξεχνᾶμε τὴ σκληρή, τὴν ὠμὴ πραγματικότητα. Δημιουργήθηκαν ἔτσι οἱ καθαρὰ τοπικοὶ, λαογραφικοὶ σύλλογοι πού ἔχουν σκοπὸ τὴ σύσφιξη τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στοὺς Ποντίους-Καυκασίους καί τὴν ἀναβίωση ὅλων ἐκείνων τῶν ὠραίων μορφῶν τῆς λαϊκῆς ζωῆς, τῶν χορῶν καί τῶν τραγουδιῶν.

Τὴ συγκρότηση τῶν συλλόγων αὐτῶν ἐπηκολούθησαν οἱ ποντιακὲς θεατρικὲς παραστάσεις, ἡ ἐκδοσὴ βιβλίων καί κυρίως ἡ ἐκδοσὴ τοῦ «Ἀρχείου τοῦ Πόντου» ἀπὸ τὴ μεγάλη Ἑπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν μὲ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, ἡ ἐκδοσὴ περιοδικοῦ («Ποντιακὰ Φύλλα» 1935).

‘Απ’ τὸ σκοπὸ τους καί ἀπ’ τὴ φύση τους οἱ Σύλλογοι αὐτοὶ ἔχουν ἓνα ἐκτεταμένο ἀλλὰ ταυτόχρονα κι’ ἓναν περιορισμένο τομέα δράσεως.

Ὁ ἐκτεταμένος τομέας ἀναφέρεται

στὴν ἀναβίωση, τὴν διατήρηση καί τὴν ἀνάπτυξη κάθε τι πού συνδέεται μὲ τὴ ζωὴ πού πέρασε. Οἱ διάφοροι χοροί, τὰ τραγούδια, οἱ σοφὲς παροιμίες, τὰ παραμῦθια κλπ. τὸ αἶσθημα τῆς φιλοξενίας, ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν πλησίον, ἡ ἀλληλοβοήθεια κλπ., εἶναι μορφὲς ποντιακῆς ζωῆς πού θέλουν τὴ βοήθεια τῶν συλλόγων αὐτῶν νὰ ζωντανέψουν ἐντονότερα.

Ὁ περιορισμένος χαρακτήρας τῶν συλλόγων αὐτῶν ἐγκεῖται στὸ ὅτι δὲν μποροῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν κυρία δράση τους, ὅπως διατυπώθηκε παραπάνω, καί νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ ἔργα πού μπορεῖ νὰ τὰ κάνη ἓνας ὁποιοσδήποτε ἄλλος σύλλογος. Ὁ ἀθλητισμὸς θὰ τοὺς ἐνδιαφέρει τότε μόνον ὅταν στήν περιοχὴ ἐκείνη δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀθλητικὴ κίνησις. Ἀλλὰ ὅταν σὲ μιὰ πόλιν ὑπάρχουν δεκάδες ἀθλητικοὶ σύλλογοι καί ὁ δικὸς μας τοπικὸς-λαογραφικὸς σύλλογος ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἀθλητισμὸ, ξεφεύγει ἀπὸ τὸν σκοπὸ του. Γιατὶ κανένας ἄλλος σύλλογος δὲν μπορεῖ νὰ διδάξῃ τοὺς ποντιακοὺς χορούς καί τὰ τραγούδια ἢ νὰ ἐκδώσῃ ἓνα ποντιακὸ ἔργο, ἢ νὰ κάνη μιὰ ποντιακὴ γιορτὴ, ἐνῶ τὸν ἀθλητισμὸ μπορεῖ νὰ τὸν προάγουν ἓνα σωρὸ ἄλλοι ὀργανισμοί.

Συνεπῶς κατὰ τὴ γνώμη μου, οἱ ποντιακοὶ λαογραφικοὶ-τοπικοὶ σύλλογοι πρέπει ν’ ἀσχολοῦνται κατὰ κύριο λόγο μὲ ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸ ποντιακὸ στοιχεῖο καί ἀναφέρεται στὴ ζωὴ του, καί ὅχι νὰ ὑπεισέρχωνται στὸν τομέα δράσεως συλλόγων μὲ γενικοὺς σκοποὺς.

Λ.

ΔΕΧΟΜΑΣΤΕ μελέτες καὶ ἄρθρα γιὰ κάθε ζήτημα πού ἀφορᾷ τὴν ποντιακὴ λαογραφία, τὴ σύγχρονη ζωὴ, τὶς τάσεις τῆς σημερινῆς ποντιακῆς πνευματικῆς καί κυρίως θεατρικῆς κινήσεως κλπ. Μὲ τὴν παράκληση ὅμως ὅτι τὰ ἄρθρα θὰ εἶναι σύντομα.

Ἡ ὑποδοχή τοῦ περιοδικοῦ μας

Ἐνθουσιώδεις κρίσεις

Ἡ ὑποδοχή τοῦ περιοδικοῦ, ὅπως γράφουμε καὶ σ' ἄλλη σελίδα, ὑπῆρξε ἐγκάρδια. Ὁ ἐνθουσιασμός αὐτός δὲν ἐκδηλώθηκε μόνο ἀπὸ Ποντίους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους πού ἀσχολοῦνται μὲ τὰ γράμματα καὶ τὴν Τέχνη καὶ γνωρίζουν νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἐκτιμῶν τὰ τράγματα.

Ὁ κ. ΧΡ. ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ, πρῶτον ὑπουργός, Καθηγητὴς τῆς Παντείου καὶ διαπρεπὴς συγγραφεὺς μᾶς ἀπέστειλε τὴν παρακάτω ἐπιστολήν :

«Τὸ «ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ» δὲν ἔχει προορισμὸ νὰ εὐχαριστῇ καὶ νὰ συγκινή μόνον τοὺς Ποντίους. Προκαλεῖ ζῶντὸ τὸ ἐνδιαφέρον ὅσων τὸ διαβάζουν, μὲ τὴν πρωτοτυπία καὶ τὴ ζωντάνια του. Κι' ἀκόμα δίνει στὸν ἀναγνώστη ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν ἀγάπη πού ἀποπνέει γιὰ τὴ μακρυνὴ Καλχίδα, τὴν πατρίδα τῶν Πρωτοελλήνων.

Μεταφέρατε ἐδῶ τοὺς ἐφεστίους θεοὺς σας καὶ ἐξακολουθεῖτε εὐλαδικὰ τὴ λατρεία τους, μὲ τὴν ἴδια σὰν πρῶτα ἀφοσίωση καὶ μαζί μὲ κάποια συγκίνηση φιλότιμης ἐνθύμησης. Κι' ἐμεῖς θαυμάζουμε ὅχι μόνο τὴν πηγαία καὶ ἀθάνατη ποντιακὴ τέχνη μὰ καὶ τοὺς ἄξιους ἱεροφάντες τῆς, πού στὴν ὑλοποιημένη ἐποχὴ μᾶς στέκουν παρόδειγμα πίστεως, ἀνιδιοτελείας, κι' ἀφοσίωσης στὸ ὠραῖο, στὸ ἰδανικό. Θερμὰ σᾶς σφίγω τὸ χέρι.

Ὁ κ. Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ, γνωστὸς λογοτέχνης καὶ κριτικός, ἔγραψε :

Οἱ κ. κ. Ν. Καπνᾶς καὶ Γ. Λαμπιδῆς ἐξέδωσαν μὲ τὸν τίτλο «ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ» τὸ πρῶτο τεύχος ἑνὸς καινούργιου περιοδικοῦ, πού φιλοδοξεῖ νὰ συγκεντρώσῃ στίς σελίδες του ὅ,τι σχετικὸ ὑπάρχει καὶ σώζεται ἀπὸ τὸ ποντιακὸ θέατρο καὶ τίς παραστάσεις του. Ἄν κρίνουμε ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ συγχαροῦμε θερμὰ τοὺς ἐκδότες του γιὰ τὴν ὠραία πρωτοβουλία τους, γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ πραγματικὰ καὶ ἀφογή, ἀπὸ κάθε ἄποψη, ἐμφάνιση τοῦ νέου περιοδικοῦ, πού θὰ προσφέρῃ ἀσφαλῶς πολὺτιμες ὑπηρεσίες στὴν ποντιακὴ τέχνη καὶ γενικώτερα στὴ λογογραφία, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς θερμῆς καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας πού ἐπικρατεῖ καὶ μὲ τὴν πνοή πού τὸ ἀναξωγώνει.

Τὸ Ποντιακὸ θέατρο δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα θέμα, εἶναι ὁλόκληρη ἱστορία, μὲ ζωντανὴ καὶ ζεστὴ ἀπεικόνιση τῆς ποντιακῆς ζωῆς, μὲ τὰ παλιά καὶ γραφικὰ ἔθιμά της, μὲ τίς προσιώνιες καὶ ἀκατάλυτες παραδόσεις της. Εἶναι ἓνα κομμάτι ἑλληνικῆς ζωῆς, μιᾶς ζωῆς πού πέρρασε δυστυχῶς μὲ τὸ ξερρίζωμα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπ' τὴς πανάρχαιες ἐστίες του, μὰ πού διατηρεῖ μέσα της ἀσβεστὴ τὴ φλόγα γιὰ τὴν πατρίδα, γιὰ τὴν τέχνη καὶ γιὰ κάθε ὑψηλὸ ἰδανικό.

Οἱ νέοι καὶ οἱ νέες πού ἀπαρτίζουν τὸν Ποντιακὸ θεατρικὸ Ὀμιλο, μποροῦν νὰ εἶναι περήφανοι, γιὰτὶ δίχως καμμιά ἀμοιβή παρὰ μόνο μὲ τὴ συνείδηση ἑνὸς ἱεροῦ καθήκοντος προσφέρουν μίαν ἀξιώλογη ὑπηρεσία γιὰ τὴν ὀργάνωση μιᾶς πνευματικῆς κυψέλης, πού ἀσφαλῶς

πολὺ σύντομα θ' ἀποδῇ, χάρις στὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὸ ζῆλο τῶν πρωτεργατῶν της, ἓνα κέντρο πού θὰ σκορπίσῃ παντοῦ τὴν ἀκτινοβολία ἑνὸς πολιτισμοῦ πού μᾶς κληροδότησε ὕψαιρους.

Σ' ὅσους ἀγαποῦν τὸ θέατρο καὶ τὸν ἑλληνισμό συνιστοῦμε νὰ ὑποστηρίξουν θερμὰ τὸ νέο αὐτὸ περιοδικό, γιὰτὶ θὰ βροῦν μέσα στίς λυγροστές, μὰ ἐκλεκτές σελίδες του, πού συνοδεύονται ἀπὸ ὠραίες φωτογραφίες τῶν νέων καὶ τῶν κοριτσιῶν τοῦ ποντιακοῦ θεατρικοῦ ὁμίλου, ἐνδιαφέροντα θέματα, ἱκανὰ νὰ κεντρίσουν τὴν ἀγάπη καὶ τὸν ἐνθουσιασμό κάθε μορφωμένου ἀνθρώπου γιὰ μιὰ ζωὴ πανάρχαια καὶ καθαρὰ ἑλληνική.

Ὁ κ. ΣΙΜΟΣ ΛΙΑΝΙΔΗΣ, ὁ συγγραφεὺς τῆς ὠραίας ποντιακῆς ἡθογραφίας: «Ἡ σεβντὰ νικᾷ ὅλον τὸν κόσμον»; μὲ γράμμα του λέγει :

... Ρούφηξα κυριολεκτικὰ τὸ «Ποντιακὸ Θέατρο». Τὸ διάβασα σ' ἓναν κάρτον». Ἐξυπνο, σπιριτουόζικο, λαχταριστὸ στὴ φόρμα καὶ στὴν ὕλη του. Πρωτότυπη καὶ πρωτοποριακὴ ἐμπνευση...

Ἡ «ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ» τοῦ Φίλωνος Κτενίδη, Θεσσαλονίκη, γράφει :

Ἐνα μικρὸ κομψοτέχνημα, μὲ περιποιημένη ἐμφάνιση καὶ διαλεχτὸ περιεχόμενο, τὸ «ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ» μηνιαῖο περιοδικὸ τῶν φίλων συνεργατῶν τῆς «Ποντιακῆς Ἑστίας» κ. κ. Ν. Καπνᾶ καὶ Γ. Λαμπιδῆ, ἐξεδόθη μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν θεατρικὴ μας κίνηση εἰδικῶς καὶ κάθε ποντιακὴ καλλιτεχνικὴ προσπάθεια γενικώτερα.

Εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων οἱ ἐκδόται τοῦ «Ποντιακοῦ θεάτρου» γιὰτὶ μὲ τὸ ἔργο τους, πλὴν τῶν ἄλλων — θὰ κεντρίσουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ θὰ αὐξήσουν τὴν ἀγάπην τοῦ Ποντιακοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ θέατρόν του, προσφέροντες παράλληλα καὶ μιὰ σοβαρὰ ἡθικὴ ἱκανοποίηση στοὺς φιλοτίμους καλλιτέχνες τῆς σκηνῆς, πού δουλεύουν γιὰ τὴν προαγωγή της.

Συνιστῶμεν θερμὰ εἰς ὅλους τὴν ὑποστήριξη τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ μας, πού τιμᾷ καὶ τοὺς ἐκδότας του καὶ τὴν ποντιακὴ κίνηση ἐν τῷ συνόλῳ της.

ΕΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΤΗ ΣΤΟΦΟΡΕ ΤΑ ΨΕΜΜΑΤΑ

(Ποντιακό Σκέτς)

Πρόσωπα: Στόφορος 70 χρονών

'Ηλίας 22 »

ΗΛΙΑΣ: ('Ακούγεται πού πλησιάζει με τὸ τραγούδι καὶ τὴ λύρα).

'Αρνίμ' τ' ὁμμά τιας νὰ φιλῶ
τὰ σείλια σ' νὰ βουκούμαι
καὶ σ' ἔμορφα τ' ἀγκάλια σου
νὰ κείμει καὶ κοιμούμαι.

Γιὰ τέρεν, ντ' ἔμορφα τραγωδίας εἶν' ἀτά.
Πόσα χρόνια κρατοῦν καὶ κι' παλαιῶνε. Πρὶν
νὰ ἔξερα-τα, ἐθάρνα πῶς δὲν κι' ἀξίζνε,
ἐπαιζα-τα κιόλα. 'Ετραγῶδνα ἐκείνα τὰ πα-
λαὰ καὶ τὰ εὐκαιρα (μιμῆται εἰρωνικά).

Δυὸ πράσινα μάτια

μὲ μπλὲ βλεφαρίδες.

"Ἄν ἐπορής, πέα-το ἀδοῦτο τραγωδιάν. "Ἄς
ἐν καλὰ ὁ ταῆμ ὁ Στόφορον πὶ μαθίσμα-τα.
"Ἄμα, τὸν καυμένον, ντὸ ἐφτάγα-τον... ἐ-
βγάλω τὴν ψύν-ατ... Μαθίσμε τὰ τραγωδίας,
ἄμα παίζα-τον, ντ' ἀφορισμένον παιδὶν εἶμαι...
Κιὰ, γάρτας, ἄ, μὴ γελᾶτεν, νὰ ἔλεπε-τεν ντὸ
ψέμματα καὶ ντὸ τρανὰ καὶ ἀπίστευτα λόγια
λέει... Θὰ γριλέφκουστην ἀσὰ γέλια... Λέα-
τα ἀτόσον ἔμορφα τεμιάκ, ἐθαρρεῖς ἐκείνος πὰ
κέν... 'Ἀρ, ἀτώρα, ἄς λέγω-σας ἕναν τακι-
νοῦ νὰ γελᾶτεν... "Ἐναν ἡμέραν, λέει, ἔταν
ἔτον στὴν πάτριδαν... "Ἄμα ἀνὰ ἔρται, ἔρται
ἀδακές. 'Εχάθα, ἀραέβμε... Θὰ ἔμαθεν φαί-
νεται τὴν κασκαρίκαν ντ' ἐποῖκα-τον ἀπέσ' σὸ
καφενεῖον... 'Ἀτώρα πουδὲν κι' ἐπορῶ νὰ
πάγω... ἄς γίνεται ὅτι θέλτς... 'Ὁ ταῆμ
ὁ Στόφορον χολιάσκειται, ὑβρίζ' ἄμα ὕστερα
ἡσυχάζ'... Καλῶς τὸν ταῆμ τὸν Στόφορον...

ΣΤΟΦ. (Μόλις πλησιάζει)... 'Ανάθεμα
τεσὸν τὸ καλωσδότη... Νέπαι ὁδὰ εἴ-
σαι... ἀπὸ πρῶι κι' ἂν ἀραεῦω-σε καταρα-
μένον.

ΗΛΙΑΣ: 'Εγὼ-πα ἐσὲν ἀραεῦω ταῆ Στό-
φορε... θέλω νὰ τερῶ ἕναν τραγωδιάν ἂν ἔ-
μαθα-το καλά...

ΣΤΟΦ.: Νέπαι ἀφορισμένον, ἔεις ἱπρόσω-
πον καὶ καλατσέυς... Νέπαι καταραμένον,
ἐποῖκε-με ρεζίλ' σὸ χωρίον ἀπέσ'... Κι' ἐ-
πορῶ νὰ λέγω τιδὲν ὄνταν ἀρχινῶ νὰ καλατσέβω
ἀσὴ πάτριδας τὰ δουλείας, ὅλ' λέγνε με...
«ἐξέρομα-τα, εἶπε μας-ατά ὁ 'Ηλίας...» καὶ
γελοῦν «Ποῖος 'Ηλίας» λέγατο, «τὴ Συμέλας
ὁ προκομένον ὁ γυιός...» καὶ ὅλον γελοῦν καὶ
ὅλον παίζνε-με. Κι' ὄνταν ἕνας κάθεται καὶ καὶ
λέατς ἱστορίας, κι' ἐγροῖκουνα-τα πῶς εἶναι
ψέμματα λέγνα-τον: «τὴ ταῆ τὴ Στόφορε τὰ
μεσέλια λές-μας;» Νέπαι καταραμένον ντὸ ἐ-
ποῖκα-σε ἐγὼ καὶ ἐποῖκες-με ρεζίλ', καὶ εἴ-
πεσας πῶς ὅτι λέγω ψέμματα λέγω... νέ-
παι ἐγὼ πὰ πῶ λέγω ψέμματα...

ΗΛΙΑΣ: Μὴ θυμώντς ταῆ Στόφορε, ἐγὼ νὰ
εἶπα αἶκα λόγια; Ψέμματα εἶπανέ-σε ταῆ Στό-
φορε ὅτι ἐγὼ εἶπα ψέμματα τεμιάκ ὅτι λές
ἐσὺ ψέμματα.

ΣΤΟΦ.: Νέπαι ἀφορισμένε, ἐτάραξες-με μὲ
τὰ λόγια καὶ κι' ἐγροῖκσα ντὸ εἶπες μὲ τὰ
ψέμματα...

ΗΛΙΑΣ: Τάη Στόφορε, ἐγὼ ἐπορῶ καὶ κα-
τηγορῶ-σε; Γιὸχ τζάνουμ, ἐγὼ σκούμαι καὶ
κάθουμαι μὲ τ' ὄνομαν τεσόν...

ΣΤΟΦ.: 'Ἀτώρα ἐφτάς τὰ πλυμένον τὸ μαν-
τὴλ... "Ἄς ἔν τὸ χατήρ' τ' ἐκείνες τὴ μάννα-

σης π' ἀγαπῶ-γατὴν πολλὰ...

ΗΛΙΑΣ: 'Εμορφον δουλείαν, ταῆ Στόφορε,
τεμιάκ σὴ μάννακιές κρούεις φτερόν...

ΣΤΟΦ.: Νέπαι χάθ' ἀπαδακές, κι' ἐντρέ-
πεται... νέπαι ἐγὼ ἐβδομῆντα χρονῶ.

ΗΛΙΑΣ: 'Εβδομῆντα λές ἀμάν, τὶ σεράδες
ἀγαπᾶς...

ΣΤΟΦ.: Νέπαι κι' ἐντρέπεται, ἐγὼ ἀγαπῶ
τὶ σεράδες; Νέπαι, καταραμένον, ἐγὼ ἐβδομῆν-
τα χρονῶ ἀτώρα γιὰ τί σεράδες εἶμαι; "Ἄς
ἐμὲν ἐδέβαν ἀτά, ἀμὰ τ' ἔμορφον πάντα ἔμορ-
φον ἔν', πάντα ἡ ψυμ' οὔρεατο...

ΗΛΙΑΣ: Κιὰ ἐγὼ πὰ ἀτὸ εἶπα τάη Στό-
φορε, δὲν κι' εἶπα...

ΣΤΟΦ.: 'Εγὼ νὰ ἔλεπες ντὸ γυναικὶν εἴ-
χα... Κὰν δέκα νομάτ' ἐφαλάφνα-την... ἄμα
ἐγὼ ἐκέρδισα οὐλτς. 'Ἡ χαρά-μ' ἐκράτεσεν δύο
ἐβδομάδας, ἔ ζαμάνια, ἀτώρα πὰ χαράντας
ἐφτάγνε; Τὰ τραπέζια πὺ ἐβαλαμε γιὰ τὸν
κόσμον νὰ τρῶη, ἐκράτναν ἀσέναν χωρίον σ'
ἄλλο, τεμιάκ ντὸ νὰ λέγωσε, ἐγὼ ἄς λέγω
πέντε κι' ἐσὺ πὲ δεκαπέντε χιλιόμετρα. Εἴκοσ'
χαλκὰ ἔδραζαν τὰ φαγία καὶ τὰ κρέατα...

ΗΛΙΑΣ: Τάη Στόφορε, ἀτὸ καμμίαν κι' εἴ-
πες-σα...

ΣΤΟΦ.: Κιὰ οὐλτα κι' ἐπορεῖς νὰ λέςα-τα,
θὰ ἔρταν σὸ νοῦς... "Ἄς ἐτελειώσαμε τὴν χα-
ράν, μὲ τ' ἕναν ἐβδομάδα ἐφῆκα τὴν γαρήν κι'
ἐπῆγα σὴν Πόλ' γιὰτὶ ἔστειλε με χαπάρ ὁ
Σουλτάνον...

ΗΛΙΑΣ: Καὶ ντὸ θὰ ἐποῖνεσε ὁ Σουλτάνον;

ΣΤΟΦ.: Τεμιάκ ἀτόπα κι' ἡξέρτς; Νέπαι
ἐγὼ ἔμνε ὁ καλύτερον ταχτῆς τὴ πάτριδας.
'Εκούξε-με νὰ ἐφτάγω τὸ παλάτ'νατ... Καὶ
νὰ ἔλεπες ντὸ παλάτ' ἐχτίσα-τον... Μακέρ
αἶκον παλάτ' ἐχτίσεν κανεῖς; "Ἀρ θὰ λέγω-
σε ἕναν: "Ἐναν ἡμέραν σίτια ἐδούλευα σὸ τρί-
τον τὸ πάτωμαν, ἐρροῦξεν καὶ τὸ σκεπάρ...
Κατεβαίνω σὸ δεῦτερον κι' εὐρίκα-το, κατεβαί-
νω σὸ πρῶτον, πουθεν κι' ἔν', καὶ ἐκεῖ πὺ
σκώνω τὸ κεφάλιμ' ντὸ τερεῖς, τὸ σκεπάρ' ἐ-
κατέβαινε ἐκεῖν' τὴν ὥραν...

ΗΛΙΑΣ: Νὰ εἶσαι καλὰ τάη Στόφορε, ἐ-
ποῖκες-με κι' ἐγέλασα... 'Ἀτὸ πα ἀτώρα εἴ-
πεσα το.

ΣΤΟΦ.: Καὶ εἶπα-σε, ὀλτα κι' ἐπορῶ νὰ
λέγα-τα μίαν, ἀνασπάλω...

ΗΛΙΑΣ: Τάη Στόφορε, γιὰ τατὸ πὺ εἶπες
θὰ κεράζω-σι ἕναν πορτοκάλ' π' ἔχω σὴν τσιό-
πια μ'... 'Ὅπὲ ἔφερα κάμποσα ἀ σὴν Σαλο-
νίκη π' ἐκατήθα... 'Εφύλαξα καὶ γιὰ τεσέν...

ΣΤΟΦ.: Εὐχαριστῶ 'Ηλία, ἐσὺ πάντα φα-
νερωντς πῶς εἶσαι τὴ Συμέλας τὸ παιδίν...
Καλέσα γυναῖκα...

ΗΛΙΑΣ: Ἐὰν μὲ τὴ μάννα;

ΣΤΟΦ.: Νέπαι, ἔὰν ἐρχίνεσες; (ἀλλάζει
τόνο). "Ἐ, 'Ηλία ἀτώρα μὲ τὸ πορτοκάλ' ἔθν-
μέθα τὰ πορτοκάλια τὴ πάτριδας...

ΗΛΙΑΣ: Τεμιάκ σὴν πατρίδαν εἶχτεν πορ-
τοκάλια;

ΣΤΟΦ.: Νέπαι, ντὸ λές; 'Επαλαλῶθες; Καὶ
μὲγερ εἶν' ἄλλοῦ αἶκα πορτοκάλια; "Ὅταν ἔτο-
πλάευσματὰ κι' ἐτάραζαμα-τα μὲ τὰ κόκκινα
τὰ στρογγυλὰ τὰ κολοκύθια, κι' ἔξερες νὰ ἐ-
χωρίζες ποῖα εἶν' τὰ πορτοκάλια καὶ ποῖα εἶν'
τὰ κολοκύθια...

ΗΛΙΑΣ: Ντὸ λές τάη Στόφορε; 'Αλήθεια;

ΣΟ ΕΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Κατ' θὰ λέγω
σας ἅμαν ὡς
στόμασουν με-
βγέν. Ὅψὲ τὰλ
τὴν ἡμέραν ἐπὴ-
ρα τὴν Παρθέ-
ναν τὴ Καλπα-
κτῇ κ' ἐπὴγα
σὸ Ἐπουργεῖον,
ἄρ γιὰ τ' ἀτὰ
τ' ἔρημα τὰ
σπίτια τὴ Καλ-
λεθέας. Σὸ Ἐ-
πουργεῖον κεκά
πα κόσμος... ἡ
κλήρα ἡ μονή,
ἡ χουλιαρὴ πι-
λὲμ ἐκεκὰ ἐτόν.

Νέϊσε, σίτια
ἀνιβαίναμε τα
σκάλας,— πάν-
τα πα εἶν' πολ-

λὰ τὰ σκάλας, — ἡ Παρθένα, ἔ, γραῖα
ἔν, κάπως ἐγέντον κέπέφυγενατε.

(Λελεύω σας ὡς στόμασουν μέ-
βγέν, ἄλλο τὴ Παρθένας ἡ τσεγκὲ ἀ-
πάν κ' ἔρται).

Ἄτὸ ἔτον, ἄς ἀρχινοῦν καὶ γελοῦν
οἱ ἄλλ' ὑτὸ νὰ λέγω σας, ὁ εἷνας μὲ
τὸν ἄλλον πῶς ἔρπαξανατο!

Ἄρτουκ ἔμπαιναμε σὸ γραφεῖον ἀπὲς

ΣΤΟΦ.: Κιὰ μέγερ ἐγὼ πὰ λέω ψέμματα;
ΗΛΙΑΣ: Νουνίζω ἀτῶρα πῶς θὰ ἔταν σὴν
πατρίδαν τὰ καρπούζια, τ' ἀγγούρια...

ΣΤΟΦ.: Σὴν πάτριδαν; χμ... Ἀκόμα αἶ-
κα καρπούζια κι' εἶδα... Κατ' ἀγγούρια εἴ-
χαμε, ντὸ νὰ λέγω-σε, ἐτρώγαμε τ' ἀπέσ' καὶ
τὸ ἔξ' τὸ εὐκαιρον ἐπὴναμε μαγαράν, τοῦνελ
κι' ἐδεβήναμε ἀποπέσ'... Κι' ἂν λὲς καὶ γιὰ
τὰ καρπούζια; Νέπαι, ἕναν χρονίαν εἶχα σὴν
παχτσάν ἕναν καρπούζ, ντὸ νὰ λέγω-σε, τ'
ἀπέσ' ἐτρώγαμε ἕναν μῆναν δέκα ψυχὰς καὶ τ'
ἔξ' ἐποίκαμα ὕστερα ἕναν τρανὸν ἀσερώναν, ἔ-
χώρνεν τεμιάκ πενήντα ἀνθρώπο' ἀπὲς...

ΗΛΙΑΣ: Νὰ ζῆς τάη Στόφορε, ψέμματα εἴ-
πες-μας. Νὰ ζῆς (φεύγει).

ΣΤΟΦ.: Νέπαι ποῖος λέει ψέμματα, νέπαι
ἀφορισμένον, σκὺλ κουτάβ... Φεύς, ναί...

ΗΛΙΑΣ: (Ἀπὸ μακρυὰ): Νὰ ζῆς τάη Στό-
φορε. Νὰ ζῆς...

ΣΤΟΦ.: Ἀνάθεμα-σε, ἐποίκες με ρεζίλ σὰ
καφενεῖα... (φεύγει).

μὲ τὴν Παρθέναν, ἐγὼ δίγατον τὸ χαρ-
τὶν κ' ἐκεῖνος τερεῖμε καὶ γελᾶ. Παρέμ
νὰ ὁμοίαζεν κ' ἄμὰν ἄνθρωπος, τ' ὁμά-
τιατ πα, ἀχά, ἐθαρρεῖς ἄμὸν γορδίλια.

Ἐὰν ἐγὼ ἀπλῶνω τὸ σέριμ μὲ τὴ σπι-
τὶ τὸ χαρτὶν κ' ἐκεῖνος γελᾶ. Ἄλλο
κέταγιάνιξα.

— Νέπρε κύριε, εἶπατον, ντὸ γε-
λᾶς, ἀδοῦτο τὸ χαρτὶν ἀπαδαπὲς ἐδέ-
κανεματο γιὰ νὰ παίρω δεμάτιον καὶ
τὸ γέλο σης πὰ ποῖον ἔν.

Νὰ λελεύω σας ἀτὶν ἐκίαπὲς γράφνε
γράφνε, ἐγὼμωσαν ὅλα τὰ κάμαρια τ'
Ἐπουργεῖου χαρτία... ἄτσαπα ἡ δουλία
τουν πὰ ποῖον ἔν... Τὴν πίστης, ἀτό-
σα χαρτία πα γίνταν! ἀπὲς σὰ του-
λάπια πιλὲμ χαρτία ἔχνε, ἀναβα ντὸ
κείνταν ἀπάν σὰ τραπέζιαν τουν.

Νὰ εἶχατα καὶ ἐβάλνατα ἀφκᾶ σὸ
καζάνιμ κ' ἐποῖνα ἕναν καλὸν
πλῶσιν. Νέϊσε ἐπὴρεν τὸ χαρτόπομ
(ἐκεῖνο πα ἀτοσίτσκον) καὶ τερῶ ἀτὸν
ξὰν κατ' γράφτ' ἀπάν κέκεϊ ἐσκῶθεν
δίματο, καὶ χλὶ χλὶ γελᾶ καὶ λείμα
«ἔλα τὴν Παρασκευὴν κυρά μου».

Ἄρτουκ ἐπὴρα φωτίαν.

— Νέπρε εἶπατον ντὸ ἔρχουμαι τὴν
Παρασκευὴν καὶ τὴ Σάββα ἀδοῦτο ἕ-
ναν καὶ δύο κέν. Δέβα κ' ἔλα, δέβα κ'
ἔλα, χὰ ὁσήμερον, χὰ αὔριον ἀδοῦτο ἄ-
τόσα χρόνια ἔν. Ἐσεῖν ναμοὺς κέσε-
τεν; Ἀνάθεμά σας ἀφορισμέν ἐσᾶς καὶ
τὰ πρωτόκολλα
καὶ τὰ χαρτία
συν μισκὶν καὶ
ἀγιαράεφτοι.

» Τφοῦ κ' ἐν-
τρέπεσαι, νὰ,
εἶπατον, ἔπαρ
τὸ χαρτὶς καὶ τὸ
πρωτόκολλος, σὴ
φώσης νὰ ἐμπὲν
καὶ σωματία
σας.

Τσὶ π κα-
λὰ ἐποίκε-
να τς ἡ Παρ-
θὲνα.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΠΟΝΤΙΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

3. — ΧΡΙΣΤΟΣ Γ. ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Ο κ. Χρίστος Γ. Δημάρχου είναι ένας Πόντιος καλλιτέχνης μ' όλη τη σημασία του όρου. Όλα του τ' έργα αναφέρονται στην ποντιακή ζωή, την περασμένη και τη σημερινή.

Γεννήθηκε στην Κερασούντα, αλλά πέρασε πολύ γρήγορα στη Ρωσία όπου έζησε πολύν καιρό. Από τ' παιδικά του χρόνια τον τραβούσε τ' ό σχέδιο, ή ζωγραφική. Ένα μικρό διάστημα φοίτησε στη ζωγραφική σχολή του Αικατερινοντάρ (Κρασνοντάρ), κι' όταν κατέβηκε

τ' 1924 στην Ελλάδα, ή έσωτερική εκείνη φλόγα που τον έσπρωχνε ν' ζωγραφίζει, πήρε έντονότερη λάμψη. Η νοσταλγία τής γενέθλιας γής γιγαντώθηκε μέσα του και τ' ό χέρι άρχισε ν' ξαναζωντανεύη εκείνες τ'ς εβδωλλιακές εικόνες μι'ς ήσυχης και άνεφελης ζωής, εκείνες τ'ς άγαπητές μορφές που ό χρόνος και ό πόλεμος τ'ς έξάλειψαν άπ' τη ζωή, αλλά όχι και άπό τη θύμηση. Και μι'ά μέρα παρουσίασε μι'ά σειρά άπό έργα που αναφέρονταν όλα στην ποντιακή ζωή και πρότεινε στ'ό Σύλλογο Ποντίων «Άργοναυται — Κομνηνοί» ν' εκτυπωθούν και ν' αποτελέσουν ένα άλμπουμ. Ο κ. Ν. Καπνής τ'ς κατέταξε, τ'ς ζωντάνεψε περισσότερο με τ'ς λογοτεχνικές εκείνες λεζάντες — μικρά άριστουργήματα — και μι'ά μέρα παρουσιάσθηκε μι'ά έξαιρετικά καλαίσθητη και πρωτότυπη για την Ελλάδα έκδοση: «Ο Έλληνικός Πόντος». Οι έλπίδες του καλλιτέχνη ως ένα σημείο είχαν εκπληρωθή: έδωσε ένα μεγάλο τμήμα τής ζωής του Πόντου, τής άγροτικής. Τ'ό λεύκωμ' αυτό έτυχε άπ' όλο τον κόσμο των γραμμάτων και τής τέχνης και άπό τούς πατριώτες μας έξαιρετικής ύποδοχής. Στην έκθεση του βιβλίου του 1949 πήρε «έπαινο» άνάμεσα σ'έκατοντάδες άλλα βιβλία.

Τώρα ό κ. Δημάρχου έχει έτοιμάσει 30 τερίπου εικόνες, (συνθέσεις και ένδυμασίες) του Πόντου.

Άλλά τ'ό πολύπλευρο ταλέντο του Ποντίου καλλιτέχνη απλώνεται και σ' άλλους τομείς, στη σκηνογραφία και στην πεζογραφία. Έχει σκηνογραφήσει τέσσερα ποντιακά έργα: «Η γυναίκα του Πρωτομάστορα», «Τσοφούλα», «Κλήδωνας», ή «Σεβντ'ά νικ'ά όλον τον κό-

σμον» και μ'ας δημιούργησε τον σπαρταριστό τυπο τής «Παλάσας τής Μολυβούς», που μ'ας τ'ά λέει άπ' την καλή κάθε μήνα. Άλλωστε όλα τ'ά σκίτσα του περιοδικού μας είναι δικά του.

Η γραμμή του κ. Δημάρχου είναι λεπτή χωρίς πολλές κουραστικές λεπτομέρειες. Πολλοί ζωγράφοι και χαράκτες, (Βακαλό, Τάσος) όπως και άνθρωποι των γραμμάτων ξεφύρασαν ένθουσιωδώς για την τέχνη του κ. Δημάρχου. Γνώστης τής ποντιακής ζωής, αποδίδει με μι'ά έλάχιστη λεπτομέρεια τον τύπον που θέλει, τον ποντιακό. Κι' όταν δέν ξέρει αωτή τη λεπτομέρεια, κατεβαίνει στους συνοικι-

σμούς (Σκοπαντήριο, Δραπετσώνα, Λιπάσματα κλπ.) βρίσκει γέφους και γριές, ανακαλύπτει παλιά έπιπλα, παλιά εργαλεία και τ'ά σχεδιάζει.

Ο κ. Δημάρχου τιμά με την εργασία του και τούς Πόντιους και τ'ό περιοδικό μας του οποίου είναι άναντικατάστατος συνεργάτης, και γενικότερα τη νεοελληνική τέχνη.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΝΤΟΣ» ΚΑΙ ΤΟΝ κ. ΔΗΜΑΡΧΟΥ

«... Τ'ό βιβλίο αυτό άξίζει και για τ'ό ένικώτατο περιεχόμενο και για τη λαογραφική σημασία του» («Παιδεία» 15 Οκτωβρίου 1948).

«... Η προσφορά είναι δημιουργική με έκδηλη την προσωπική συμβολή των κ. κ. Καπν'ά και Δημάρχου. Άνοιγοντας τ'ό Λεύκωμα δοκιμάζουμε ένα σκίρτημα συγκίνησης και αισθητικής ευάρεσκείας που όλοένα όσο προχωρούμε στ'ό ξεφύλλισμα έντεινεται, ώσ'όταν γίνεται ή όριστική και κυρίαρχη έντύπωση...» («Ν. Έστια» 15 Σεπτεμβρίου 1948).

«Έκείνο που χαρκτηρίζει τ'ά σκίτς δέν είναι μόνον ή άκρίβεια και ή σπαρταριστή ζωντάνια, αλλά και ή άφογη καλαισθησία... Ο σχεδιαστής κ. Χ. Γ. Δημάρχου μπορεί ν'ά είναι υπερέφανος για την πραγματικά καλαίσθητη, α'ι καλλιτεχνική έκδοση των «Μορφών

και Εικόνων» τής ζωής του Πόντου, όπως και ό Σύλλογον Ποντίων «Άργοναυται — Κομνηνοί» («Χρονικά» του Πειραματικού Σχολείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης τεύχος Ζ' 1948).

«Με μέσα άπλά, με λεπτά γραμμάς γραφίδος ό καλλιτέχνης Δημάρχου κατόρθωσε ν'ά εικονίση όλόκληρον την οίκογενειακήν και άγροτικήν ζωήν του ποντιακού λαού... Τ'ά άπλά και άπέριττα σχεδιάσματα και αωτών των άψύχων άποπνέουν άγάπην και ποιήσιν και ζωήν...» πράγμα τ'ό ποίον δεικνύει ότι ό σχεδιάσας αωτά αισθάνεται βαθύτατα τ'ό νόημα τής ζωής την όποιαν άνέλαβε ν'ά εικονίση...» Στ. Κυριακίδης («Λαογραφία» τ. 1Β' τεύχος ΓΔ' Θεσσαλονίκη 1948).

«Είναι μι'ά σειρά άπό ωραία σκίτσα και σχεδιάσματα του πρωτοφανέρωτου αωτού Ποντίου καλλιτέχνη που δίνουν την ποντιακή ζωή σ' όλες τ'ς έκδηλώσεις της...» (Δ. Ψαθάς, «Νέα» 23 - 4 - 1948).

«... Τ'ό βιβλίο αωτό άποτελεί σωστό έντύφημα και πραγματική καλλιτεχνική πανδασία...» Ξ. Ξενίτας («Ακογλου» «Προσφυγικός Κόσμος» 16 - 5 - 1948).

«... Άπό λαογραφικής άπόψεως άποτελεί μι'ά πρωτότυπη δουλειά και εύχόμεθα ν'ά τιμηθούν κι' άλλες περιφέρειες του έλληνικού κόσμου γιατί άποτελεί πραγματική λαογραφική εργασία» Π[απαχρηστοδούλου] («Νέα» 22 Ιουλίου 1948).

ΜΟΡΙΑΝΩΒ

ΕΝΑΣ ΕΞΑΙΡΕΤΟΣ
ΠΟΝΤΙΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Έπ' είκοσι ένα χρόνια, από τότε που ήρθε στην Ελλάδα, εργάζεται έντατικά και επίμονα ένας άνθρωπος που έκανε το χορό ζωή του: ο Μοριάνωβ. Έμπόδια, δυσκολίες, μικροπρέπειες, επιθέσεις, δέν του έσθυσαν την έσωτερική του φλόγα. Πάλεψε, και σήμερα που έδωσε την έτήσια επίδειξη του, όλη η Αθήνα και όλος ο Τύπος μιλάει γι' αυτόν.

Τόν επισκέπτομαι στην σχολή του που την έχει διακοσμήσει καλλιτεχνικά με κείνο το λεπτό γούστο που τόν διακρίνει. Με δέχεται προθυμότατα παρ' όλο ότι είναι άπασχολημένος με την προετοιμασία της «επίδειξής» του, και αρχίζουμε εκείνο το έγκάρδιο ποντιακό κουδεντολόγι. Μου λέγει υπερήφανος ότι είναι Πόντιος απ' τα Σούρμενα και ότι νωρίς έφυγε στη Ρωσία όπου μύηθηκε στα μυστήρια της θείας χορευτικής τέχνης στη Βαρσοβία, στο Ροστώβ, στο Νοβοροσίσκι. Μόλις πάτησε το πόδι του στην Ελλάδα, στα 1929, άνοιξε σχολή ρυθμικής και κλασσικού μπαλέτου. Από τότε εργάζεται ακούραστα. Απ' τη σχολή του αναδείχθηκαν πολλά χορευτικά ταλέν-

τα, όπως η Ίωάννα Σαμοθράκη (χορεύει στο Λονδίνο), Βέρα Καραγιαννίδου (Πόντια Λυρικής Σκηνής), Τζένα Μπίμπα (Όπερα Ρώμης), Λένα Κορωνιάδου (Ρώμη), Χρ. Θαλασσινίδου (Λυρική), Λεωνίδας Έρενίδης (άνεψιός του, Λυρική). Η κ. Ζουρούδη που άνοιξε ιδιαίτερη σχολή ήταν μαθήτριά του. Σήμερα έχει πάνω από 130 μαθήτριες.

Στο έργο του τόν βοηθάει η κόρη του Σόνια, μια αξία καθηγήτρια χορών και ο άνεψιός του Έρενίδης.

Ο κ. Μοριάνωβ μετά από την έτήσια επίδειξη του θα φύγει για καλλιτεχνικό ταξίδι στη Ρώμη και στο Παρίσι και τόν ερχόμενο Δεκέμβρη θα γιορτάση τα 35 χρόνια της καλλιτεχνικής του δράσεως.

ΕΝΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΠΟΝΟ

Ο κ. Μοριάνωβ με το καλοκάγαθο ύφος του μάς εκφράζει ένα παράπονο:

— Παρ' όλο ότι είμαι Πόντιος, λέει, και βοηθώ πάντα τους πατριώτες μου στις διάφορες γιορτές τους, ποτέ κανένας Πόντιος δέν ενδιαφέρθηκε να παρακολουθήση την έργα-

Απ' τις έτήσιες επίδειξεις του κ. Μοριάνωβ. Πάνω: Κλασσικός χορός με τις διδες: Ε. Μπενή, Ε. Λουκαΐδου και τόν νεαρό Πόντιο χορευτή Χ. Ξανθοπούλο. Κάτω: Χορός τής Ζούνγκλας.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

«*Ανάθεμά - σε σκύλε ! . . .*»

Ἡ σκηνή στὸν κινηματογράφο «Ἐτουάλ» τῆς Καλλιθέας. Ἡ σάλα ἦταν γεμάτη ἀπὸ κόσμο. Παιζόταν ἓνα ἐλαφρὸ ἐρωτικὸ ἔργο, ὅπου τὸ ζεῦγος τῶν πρωταγωνιστῶν ξεγνιότανε σὲ ρωμαντικούς περιπάτους στὴν ἐξοχή, μ' ἀγκαλιάσματα καὶ φιλιὰ.

Στὴν πρώτη τέτοια σκηνή, ποὺ τὸ ἀποξεχασμένο ζεῦγος ἦταν ἀγκαλιασμένο στὴν ὁθόνη, μιὰ ἔντονη καὶ ὀργίλη γεμάτη διαμαρτυρία, γυναικεία φωνὴ ἀντήχησε στὴ σκοτεινὴ σάλα:

— Ἀνάθεμά - σε, σκύλε, ἄλλο μέρος κ' ἡῆρες; Σούκ Παρθένα, χάϊτε ἄς πᾶμε! . . .

Τὸ τί ἔγινε σ' ὅλη τὴν διάρκειά τῆς προβολῆς δὲν λέγεται. Ἡ ρωμαντικὴ ταινία κατάντησε νὰ γίνῃ κωμωδία. Γιατὶ σὲ κάθε σκηνὴ φιλιῶν τὸ κοινὸ ἐπανελάμβανε ἐν χορῶ:

— Ἀνάθεμά - σε, σκύλε! . . .

Χρῆσιος Δημάρχου

●
«*Χά ! χά ! χά !*»

Στὰ 1932 εἶχα διοργανώσει ἓνα θεατρικὸ γκρουπ ἀπὸ Ποντίους ἐρασιτέχνες γιὰ νὰ δώσω δυὸ παραστάσεις στὸ Χασάνι. Τὴν ἡμέρα τῆς πα-

σία μου, νὰ ἔρθῃ στὶς ἐτήσιες ἐπιδείξεις μου. Κι' αὐτὸ μὲ στενοχωρεῖ πολὺ. Ὅχι γιὰ νὰ διαθέσω τὰ εἰσιτήρια, ποὺ δὲν μένει οὔτε ἓνα ὅπως βλέπετε τώρα, ἀλλὰ τὸ θεωρῶ σὰν μιὰ ἠθικὴ ἐνίσχυση.

Βρίσκω ὅτι τὸ παράπονο τοῦ ἐκλεκτοῦ καλλιτέχνη καὶ τὸν διαβεβαίω ὅτι θὰ τὸ γράψω. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα φιλική, πατριωτικὴ συζήτηση, τὸν ἀποχαιρετῶ καὶ τοῦ εὐχομαι καλὴ ἐπιτυχία.

Η ΕΠΙΔΕΙΞΗ ΤΟΥ

Ἡ ἐτήσιά του ἐπίδειξη (7 Ἰουνίου), σημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Τὸ κινηματοθέατρο «Πάλλας» μὲ τὶς 2200 θέσεις του εἶχε ὑπερπληρωθῇ. Ἐξω στὰ Ταμεία ὑπῆρχαν οὐρὲς ποὺ περίμεναν νὰ πάρουν εἰσιτήριο ἔστω καὶ ὀρθοί. Ἡ Ἀστυνομία βλέποντας τὴν ἐπιμονὴ τοῦ κόσμου, ἔκοψε ἄλλα 200 εἰσιτήρια «ὀρθίων».

Τὸ ἀκροατήριον ἀπετελεῖτο ἀπ' ὅ,τι ἐκλεκτὸ εἶχε ἡ Ἀθήνα, μετὰ τὸν ὅποιον πολλοὶ Ἀμερικανοὶ τῆς Στρατιωτικῆς καὶ Οἰκονομικῆς Ἀποστολῆς. Ἡ κυρία Βὰν Φλὴτ (ἡ γυναῖκα τοῦ γιου τοῦ στρατηγού), μιὰ λεπτὴ ὁμορφὴ μὲ πλαστικώτατο σῶμα καὶ τρεῖς ἄλλες Ἀμερικανίδες ἦσαν μετὰ τῶν μαθητριῶν τοῦ κ. Μοριάνωφ.

Ἡ ἐτήσιά αὐτὴ ἐπίδειξη τοῦ ἐκλεκτοῦ Ποντίου καλλιτέχνη ἀπετέλεσε τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας μέσα στὴν Ἀθήνα.

Γ. Λ.

ραστάσεως συγκεντρωθήκαμε στὸ «θέατρο» Χασανίου καὶ ἀρχίσαμε τὶς προετοιμασίες γιὰ τὴν παράσταση. Ἐλεῖπε μόνο ὁ ὑποβουλευς. Δὲν ἀνησύχασα. «Ὅπου νᾶναι θάρρη», σκέφτηκα. Μὰ οὔτε στὸ δεύτερο κουδούνι δὲν φάνηκε ὁ εὐλογημένος. Ἀρχίσα ν' ἀνησυχῶ. Τί νὰ κάμω!

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἀνέθηκε στὰ παρασκηνία ἓνας γνωστός μου φοιτητῆς Καλλιθεάτης. Ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός. Μὲ χίλιες παρακλήσεις δέχτηκε νὰ κάνῃ τὸν ὑποβολέα μουρμουρίζοντας συνεχῶς:

— Μὰ δὲν ἔκαμα ποτὲ τὸν ὑποβολέα.

Τοῦ δίνω τὸ βιβλίο καὶ τὸν κατεβάζω στὸ ὑποβολεῖο.

Ἡ παράσταση ἀρχισε καὶ πήγαινε καλὰ μὲ τὸ νεοσύλλεκτο.

Στὴ μέση τῆς Γ' πράξεως τὴ στιγμὴ ποὺ ἐγὼ παίζοντας τὸν Κουασιμόδο στὴν «Παναγία τῶν Παρισίων» κρατοῦσα τὴν Ἑσμεράλδα στὰ χέρια μου καὶ ἔλεγα στὸ μονόλογό μου:

«Εἶμαι τόσο ἄσχημος ποὺ καμμιά γυναῖκα δὲν μπορεῖ νὰ μ' ἀγαπήσῃ...» ὁ ὑποβουλευς ἔφτασε στὸ σημεῖο ποὺ τὸ βιβλίο ἔγραφε: «Χά, χά, χά», σημεῖο γέλιου. Ἐγὼ μὴ ἔχοντας καμμιά διάθεση γιὰ γέλια, γιατί δὲν ἦταν πολὺς κόσμος καὶ σκεπτόμουν τὸν κουτσὸ προϋπολογισμό μου, εἶπα νὰ κόψω τὸ γέλιο καὶ νὰ συνεχίσω τὸν μονόλογο. Ὁ νεοσύλλεκτος ὁμῶς ὑποβουλευς ἀντὶ νὰ συνεχίσῃ τὸν μονόλογο μὲ κοίταζε στὰ μάτια καὶ μοῦ ἐπανελάμβανε διαρκῶς «Χα - χά - χά». Δὲν ἤξερα τί νὰ κάνω. Ἀνοίγον κλείνω τὰ μάτια μου γιὰ νὰ τοῦ δώσω νὰ καταλάβῃ πῶς περιμένω τὴ συνέχεια, αὐτὸς ὁμῶς τὸ βιολί του: «Χα - χά - χά». Ἐχασα τὴν ὑπομονή μου κι' ἀφήνοντας χάμω τὴν Ἑσμεράλδα τοῦ λέω δυνατὰ:

«Ἀφοῦ εὐλογημένε, ἐπιμένεις τόσο πολὺ, ὀρίστε: Χά, χά, χά, χά! . . .

Τὴ συνέχεια τὴ καταλαβαίνετε. Ὁ κόσμος ἀρχισε νὰ γελά, τὸ δράμα ἔγινε κωμωδία, ὁ νεοσύλλεκτος ὑποβουλευς προσεβλήθη. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλη λύση ἀπὸ τὸ κλείσιμο τῆς Αὐλαίας. Καὶ τὴν ἐκλείσα! . . .

Βλαδ. Γραμματικόπουλος

Ο ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ὁ Θεατρικὸς Ὅμιλος Θεσσαλονίκης θὰ ἔλθῃ ὕστερα ἀπὸ πρόσκλησι τοῦ ἀδελφοῦ Ὅμιλου Ἀθηνῶν στὰς Ἀθήνας γιὰ νὰ δώσῃ τρεῖς παραστάσεις ἀπὸ 18-25 Ἰουνίου.

Θὰ παίξῃ τρία ἔργα τοῦ Φ. Κτενίδου, ὁ ὁποῖος θὰ συνοδέψῃ τὸ συγκρότημα.

Οἱ παραστάσεις θὰ δοθοῦν στὸ «Ρέξ» ἡ πρώτη στίς 18 Ἰουνίου Κυριακὴ ὥρα 10.30' π.μ. μετὸ ἔργο «Πατρίδες», ἡ δεύτερη στίς 22 Ἰουνίου Τετάρτη 21 μ.μ. μετὸ ἔργο «Ὁ Χωρέτης», καὶ ἡ τρίτη στίς 25 Ἰουνίου Κυριακὴ 10.30' π. μ. μετὸ «Μαυροκόρτς».

Ὁ Θεατρικὸς Ὅμιλος Εὐξείνου Λέ-

σχης ἀποτελεῖται παλαιοῦ θεατρικοῦ Ν. Σπανίδου. Μετὰ

Ὁ θεατρικὸς συγγραφεὺς καὶ διευθυντὴς τῆς «Ποντιακῆς Ἑστίας» κ. Φ. Κτενίδης.

ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ συγκροτήματος τοῦ τὴν ἀναχώρησι τοῦ θιασάρχου καὶ τὴν ἐγκατάστασίν του στὰς Ἀθήνας τὰ παιδιὰ προσφέρθηκαν ν' ἀποτελέσουν τὸ θεατρικὸ τμήμα τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐργάζονται δίχως ἀμοιβὴ καὶ τὰ μικρὰ περισσεύματα διατίθενται γιὰ τὸν πλουτισμὸ τοῦ βεστιαρίου καὶ τὴν ἐξυπηρέτησι τῶν ἄλλων σκηNIKῶν ἀναγκῶν. Τὰ κυριώτερα στελέχη τοῦ Θεατρικοῦ Ὅμιλου Θεσσαλονίκης εἶναι : Φρόσω Καλαϊτζίδου, Παν. Παναγιωτίδου, Β. Φολτοπούλου, (Συνέχεια στὴ σελ.35)

Μιά σκηνὴ ἀπ' τὸ «Μαυροκόρτς» ὅπως παίχθηκε παλαιότερα στὴν Ἀθήνα, μετὸ Ν. Σπανίδου.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Τὰ τετράχρονα
τοῦ «Ξενιτέα»

Τὸν περασμένο Μάη ὁ Νίκος Σπανίδης ἔλαβε πρόσκληση ἀπὸ τὸν συγγραφέα τοῦ «Ξενιτέα» Φίλωνα Κτενίδην, πρόεδρο τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου Θεσσαλονίκης καὶ πρόεδρο τῆς Ἑταιρίας Θεατρικῶν Συγγραφέων Βορ. Ἑλλάδος, νὰ πάρῃ μέρος στὰ «Τετράχρονα» τοῦ «Ξενιτέα» του.

Θέλοντας ὁ συγγραφεὺς νὰ γιορτάσῃ τὸ κλείσιμο τῶν τεσσάρων (7 Μαΐου 1950) χρόνων ἀπὸ τὴ πρώτη παράστασις τοῦ πιδ ἀγαπημένου ἔργου του, τοῦ «Ξενιτέα», ἐθεώρησε χρέος του νὰ τιμήσῃ μαζί καὶ τὸν καλλιτέχνη Νίκο Σπανίδη πού πρωτοδημιούργησε τὸν σπαρταριστὸ ρόλο τοῦ Μήτου.

Ὁ Σπανίδης, γεμάτος συγκίνηση, ἔφυγε οἰκογενειακῶς γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή ἀρχίσε ἡ «θεατρικὴ γιορτὴ».

Στὸ σταθμὸ τοῦ σιδηροδρόμου ὁ Ὅμιλος καὶ μέλη τῆς Εὐξείνου Λέσχης ὑποδέχθησαν τὸν καλλιτέχνη μὲ συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις. Θὰ μὴ μείνῃ ἀλησμόνητὴ ἡ στιγμή αὕτη, λέγει ὁ Σπανίδης, γιατί κατάλαβα πόσο βαθιὰ εἶναι ἡ ἀγάπη πού ἀνθεῖ μέσα στὰ στήθια τῶν παιδιῶν τοῦ Ὁμίλου γιὰ τὸ ποντιακὸ μας θέατρο. Οἱ τιμές πού μὴ ἔγιναν ἀντανεκλῶν στὴ δύσκολη προσπάθειά μας τῆς Ἀθήνας καὶ μ' ἔκασαν νὰ πιστέψω ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ ποντιακοῦ θεάτρου, ἐνσάρκωμένη σὲ τέτοιες καρδιές γρήγορα θὰ ἀνθίσῃ καὶ θὰ δώσῃ τοὺς πολλοὺς καὶ ωραίους καρπούς πού ἀνιχνεύμαστε ὅλοι».

Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ «ΞΕΝΙΤΕΑ»

Τὸ Βασιλικὸ Θέατρο ἦταν γεμάτο ἀπὸ κόσμον, ἀπὸ τὸν κόσμον ἐκεῖνο πού ζῇ τὸ θεάτρο του κατὰ τρόπον ἱεροτελεστικόν. Πολλοὶ ἔφυγαν λυπημένοι, διότι δὲν ὑπῆρχαν θέσεις.

Πρὶν ὑψωθῇ ἡ Αὐλαία ὁ κ. Κουλαουζίδης παρουσίασε στὸ κοινὸ τὸν Σπανίδη καὶ μίλησε γιὰ τὸ ἔργο. Ὁ Σπανίδης, εὐχαρίστησε τὴ Λέσχην, τὸν Ὅμιλον καὶ τὸ ποντιακὸ κοινὸ γιὰ τὴ θερμὴ ὑποδοχὴ πού τοῦ ἔγινε καὶ εὐχήθηκε στὸ συγγραφέα, τὸν «Ἀγαπητὸ Δάσκαλον» ὅπως τὸν ὠνόμασε, νὰ «παυχερονίσῃ» ὅλα του τὰ ἔργα. Ὁ συγγραφεὺς μὲ τὴ βαθιὰ συγκίνηση πού δοκίμασε ἀπὸ τὴν ἐνθουσιώδη συμμετοχὴ τοῦ κοινοῦ στὴν θεατρικὴ ἐκείνη γιορτὴ, ἀνέδθηκε στὴ σκηνὴ καὶ ἀγκάλιασε καὶ φίλησε τὸν καλλιτέχνη μέσα σὲ ζωντανὰς ἐπευφημίας.

Πολλὲς ἀποδοῦσες προσφέρθηκαν στὸν τιμώμενον καλλιτέχνη, πού δὲν μποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὴ συγκίνησή του.

Η ΔΕΞΙΩΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Τὴν παράστασις ἀκολούθησε δεξίωσις τοῦ Ὁμίλου, στὴν «Εὐξείνου Λέσχην».

Στὸ δείπνο πού δόθηκε, πῆραν μέρος ἐκτὸς τῶν παιδιῶν τοῦ Ὁμίλου μέλη τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Λέσχης μὲ τῖς οἰκογενεῖς τους.

Προπόσεις ἔγιναν ἀπὸ μέρους τοῦ προέδρου κ. Ἀνδρεάδη, τοῦ Νίκου Σπανίδη, τοῦ Γ. Τσουλφά καὶ τοῦ Φ. Κτενίδη.

Τὸν ἐνθουσιασμό γιγάντωσε ἡ λύρα τοῦ καλλιτέχνη Γώγου.

Ἡ κριτικὴ
τοῦ Θεάτρου

ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΤΕΝΙΔΗΣ: Ὁ «ΞΕΝΙΤΕΑΣ». Θέτρο «Ρέξ», 30 Ἀπριλίου 1950.

Ἡ ἐπανάληψις τοῦ «Ξενιτέα», τοῦ γνωστοῦ καὶ τόσο ἀγαπητοῦ τοῦ συγγραφέα, στοὺς ἑρασιτέχνες καὶ στὸ κοινὸ θεατρικὸ ποντιακὸ ἔργον, ἔγινε ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου τῶν Ποντίων «Ἀργοναῦται - Κομνηνοὶ» ἀπὸ τὸν Ε.Π.Θ.Ο. στὸ θέατρο «Ρέξ».

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου εἶναι ἐπίσης γνωστὴ. Ὁ Τότον, ἓνας χωρικός, ἐπιστρέφει ὕστερα ἀπὸ ἀπουσία δεκαπέντε χρόνων πίσω στὸ χωριὸ του. Ἐπιστρέφει ἐπειδὴ θέλει νὰ πάρῃ γυναικα ἀπὸ τὸ χωριὸ του. Ἡ φήμη τοῦ πλούσιου γαμπροῦ φυσικὰ συγκινεῖ πολλοὺς. Αὐτὸς διαλέγει μιὰ ἀρραβωνιασμένη, τὴν Ἀνθὴ. Ἡ ἐκλογή του ἀναστατώνει τοὺς ἐρωτευμένους. Ὁ φτωχὸς Γιάννης, ἀπελπίζεται. Μὰ ὁ Μήτον, ἓνας τετραπερασμένος τύπος τοῦ χωριοῦ δὲν μπορεῖ ν' ἀφήσῃ νὰ γίνῃ στὸ χωριὸ τέτοιο κακόν. Μὲ χίλιες δυὸ πονηριὰς καταπαύει τὸν Τότον νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὸ σχέδιόν του καὶ τὸ κατωρθώνει. Ἔτσι οἱ δυὸ ἐρωτευμένοι παντρεύονται στὸ τέλος.

Γύρω ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν αὕτη ὁ συγγραφεὺς ἐπλεξε μὲ ἀξιόλογον σκηνικὴν οἰκονομίαν τὸ ἔργο του. Τὰ προσόντα του εἶναι πολλὰ. Πλάγι στὸν γλωσσικὸ πλοῦτον καὶ τὴν ἐπιτυχημένη ἐκμετάλλευσιν τοῦ παροιμιακοῦ ὕλικου στέκει ἡ ζωντανὴ ἀπεικόνισις προσώπων καὶ πραγμάτων. Τὸ πνεῦμα τοῦ ξενιτεμοῦ σατυρίζεται μὲ ἐξαιρετικὴν τέχνην καὶ ἡ ἀγάπη στὸ πάτριον χώμα κι' ἡ πίστις στὶς γνήσιες ἑλληνικὰς ἀρετὰς ἐξυμνεῖται κατὰ τρόπον συγκινητικόν καὶ νοσταλγικόν, πού σὲ πολλὰ σημεῖα δίνει στὸ συγγραφέα εὐκαιρίας λυρικῆς ἑξαρχῆς.

Ἡ μόνη ἴσως ἀδυναμία τοῦ ἔργου βρίσκεται στὸ ὅτι ἡ δράσις καὶ τὸ ζετύλιγμα τοῦ ἔργου προλέγονται ἀπὸ τὸν κεντρικὸν ἥρωα τοῦ ἔργου, τὸν Μήτον, πού — ἐκπρόσωπος τοῦ «Κωμμέτκου» σπιθάμου πνεύματος — προετοιμάζει τὴν ἐξέλιξιν ἐκθέτοντας μὲ κάθε λεπτομέρεια τὰ σχέδια τῆς δράσεως του γιὰ τὴ ματαίωσιν τοῦ ἀταίριαστοῦ συνοικεσίου. Ἔτσι τὸ ἔργο χάνει κάτι ἀπὸ τὴ λεπτὴ θεατρικότητά του, ὅχι ὅμως κι' ἀπὸ τὴν ἀνάγλυφον ἡθογραφικὴν του ἀξίαν καὶ τὴ λαογραφικὴν του σημασίαν.

Τὴν ἀνέδρασμα τοῦ ἔργου, μὲ σκηνοθεσίαν τοῦ Νίκου Σπανίδη, ὑπῆρξε ὅπωςδήποτε ἐπιτυχημένο μέσα στὰ πλαίσια πάντοτε τῆς ἐρασιτεχνικῆς ἐπιδόσεως.

Ὁ «Ξενιτέας» — Πολ. Χαΐτας — ἐδημιούργησε ἓναν τύπον ξενιτέα διαφορετικόν ἀπὸ ὅ,τι ἐγνωρίζαμε ὡς τώρα. Ἦταν κότι σὰν ἀποκάλυψη ἡ ἰδιότυπη σύλληψις τοῦ ρόλου του.

Ὁ Νίκος Σπανίδης — Μήτον ἦταν ὁ αἰώνιος τρουβαδούρος πού τραγουδαί τὴ ζωὴ καὶ τὴ χαίρεται μὲ ἡφαιστειακὴ ἑξαρχῃ.

Ἡ Ἀλεξάνδρα Χατζηκίδου — Σωτήρα — καὶ ἡ Ὀλγα Κυριακίδου — Βαρδάρη — ἐκράτησαν τοὺς ρόλους των μὲ τὴ γνωστὴ ποντιακὴν ζωνρότητα τους. Ἐδωσαν τύπους ζωντανούς καὶ καθαρὰ ποντιακοὺς.

Ἡ Μορῖα Λεωνίδου — Ἀνθὴ ἔπαιξε, ὅπως πάντα, μὲ τὴ λεπτὴ καὶ παρθενικὴν τέχνην της.

Ἡ Ἀνθούλα Τσουχνικά — ὡς Πηνελόπη, ὁ Στέλιος Ξανθοπούλος ὡς Δῆμον καὶ ὁ Παναγιώτης Σαραφίδης ὡς Γιάννης ἐπείσαν τοὺς ρόλους των μὲ κατανόησιν καὶ εὐσυνειδησίαν.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

— Κατά την παράσταση του «Ξενητέα» που δόθηκε στις 30 'Απριλίου στο θέατρο «Ρέξ», υπέρ του Συλλόγου Ποντίων «'Αργοναύται — Κομνηνοί», ο Γενικός Γραμματέας του κ. Καρατζάς στο λόγο που έξεφώνησε, είπε μεταξύ άλλων και τα παρακάτω για το Θεατρικό "Ομίλο 'Αθηνών:

«... 'Επί τη εὐκαιρίᾳ ἃς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ὁμιλήσω δι' ὀλίγον διὰ τὴν ὄντως ἡρωϊκὴν προσπάθειαν τοῦ Ποντιακοῦ Θεατρικοῦ 'Ομίλου ὁ ὁποῖος δὲν τιμᾷ μόνον τὸν ποντιακὸν κόσμον ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Τέχνην. Τὸ Συμβούλιόν μας παρηκολούθησε ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ὅλην ἐργασίαν τοῦ 'Ομίλου καὶ ἐπανειλημμένως ἐξεδήλωσε τὴν βαθεῖαν του συμπάθειαν πρὸς αὐτόν. Παρακαλῶ νὰ μὴ θεωρηθῇ ἄκαιρον ἂν μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς παραστάσεως ὑποβάλω πρὸς ὅλους τοὺς Ποντίους τὴν θερμὴν παράκλησιν νὰ συνδράμωσι παντοιοτρόπως τὸν 'Ομίλον διὰ νὰ συνεχίσῃ οὗτος τὴν εὐγενὴ του προσπάθειαν. Πιθανὸν νὰ ὑπάρχουν ὠρισμένοι Πόντιοι οἱ ὁποῖοι ἀντιλαμβάνονται τὴν ὑψίστην σημασίαν πού ἔχει διὰ τὴν ἐπιδίωσιν τῶν ἱερῶν ποντιακῶν παραδόσεων ἡ διατήρησις τοῦ 'Ομίλου. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετὸν διότι ἡ ἐνίσχυσις πρὸς τὸν 'Ομίλον πρέπει νὰ εἶναι παγία καὶ καθολικὴ. Ἄν ὁ 'Ομιλος ἀνδρωθῇ καὶ καταστῇ οἰκονομικῶς αὐτάρκης δὲν ἀποκλείετε νὰ παρουσιάσῃ ὠρισμένα στελέχη πού νὰ τιμούν τὴν τέχνην τῆς ἡθοποιίας. Δι' αὐτὸ ἐπικαλοῦμαι, κατ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων ὑμῶν διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Θεατρικοῦ 'Ομίλου ἐνισχύοντες τοῦτον ἕκαστος ἐξ

ἡμῶν κατὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν δύναμιν. Ἡ ὑποχρέωσις αὐτὴ διὰ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν προθυμίαν τοῦ 'Ομίλου νὰ δώσῃ τὴν παρούσαν παράστασιν πρὸς τιμὴν τοῦ Συλλόγου ἀλλὰ ἀπὸ τὴν συναίσθησιν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτου εἶναι ἄξιον πάσης ὑποστηρίξεως καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι τιμᾷ καὶ τὸν Πόντον καὶ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν συγκροτοῦν».

— Ἡ κ. Στάλη Α. Λεοντίδου πού ἦλθε τελευταία ἀπὸ τὴ Μασσαλία, δώρησε στὸ Θεατρικὸ "Ομίλο 'Αθηνῶν ἀνδρικές ποντιακές ἐνδυμασίες γιὰ πλουτισμὸ τοῦ βεστιαρίου του. Ἡ κ. Λεοντίδου ὑπεσχέθη ἐπίσης ὅτι μόλις ἐπιστρέφει στὴ Μασσαλία θὰ στείλῃ καὶ ἄλλα εἶδη ποντιακῆς ἀμφιέσεως. Ὁ "Ομιλος καὶ μέσω τοῦ περιοδικοῦ μας ἐκφράζει τὶς ἀπειρες εὐχαριστίες του πρὸς τὴν ἐνθερμὴ Ποντία πατριώτισσα.

— Στὴν αἴθουσα τῶν 'Αργοναυτῶν» συνεχίζονται οἱ δοκιμὲς τριῶν ἔργων πού θὰ παιχθοῦν κατὰ τὴ φθινοπωρινὴ περίοδο καὶ θὰ ἀποτελέσουν τὸ ρεπερτόριο τοῦ 'Ομίλου κατὰ τὴ μετάβασή του στὴ Θεσσαλονίκη. Τὰ ἔργα αὐτὰ εἶναι: «Ἡ φτώχεια ἐντροπὴ κ' ἔν» 'Α' Ἡ σεβντὰ νικᾷ ὅλον τὸν κόσμον» καὶ τὸ «'Αλ, λου τ' ὄρωμαν κι' ἄλλου τὸ θάμαν».

— Συνεχίζονται οἱ συζητήσεις μεταξὺ εὐπόρων Ποντίων καὶ ἐκπροσώπων τοῦ 'Ομίλου γιὰ μιὰ μόνιμη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ 'Ομίλου. Συζητεῖται ὁ καλύτερος τρόπος ἐξευρέσεως τῶν χρημάτων καὶ ἡ μετρημένη καὶ λογικὴ διάθεσίς τους.

Τρία ἀπ' τὰ στελέχη τοῦ Ποντιακοῦ Θεατρικοῦ 'Ομίλου 'Αθηνῶν: Ὁ κ. Σ. Ξανθόπουλος, ἡ δις Ὀλγα Μαυροκεφαλίδου καὶ ὁ κ. Θ. Πετρίδης.

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

ΔΥΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Ἀναγγέλθηκε, ὅπως θὰ εἶδατε στὸ προηγούμενο τεύχος μας, ὅτι μεταφράσθηκαν στὴν ποντιακὴ δυὸ ἀρχαῖα ἔργα: ὁ «Κύκλωπας» τοῦ Εὐριπίδη ἀπ' τὸν κ. Ι. Παμπούκη καὶ ὁ «Οἰδίπους Τύραννος» τοῦ Σοφοκλῆ ἀπ' τὸν κ. Ν. Καπνᾶ.

Ἡ ἐργασία αὐτή, δύσκολη καὶ κουραστική, ἀποδεικνύει τὸ ζῆλο καὶ τὴ θέληση τῶν δυὸ διανοουμένων μας γιὰ μιὰ καθολικώτερη πνευματικὴ προσπάθεια ποὺ θ' ἀποβῇ σὲ ὄφελος ὅλων μας.

Ἀλλὰ θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν, οἱ ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ ἐργάτες μιᾶς εὐγενικῆς ἀποπείρας, νὰ μὴν εἶμαι σύμφωνος μὲ τὴν ἐργασία τους αὐτή. Καὶ δὲν εἶμαι σύμφωνος γιὰ δυὸ κυρίως λόγους:

Πρῶτο: Δὲν νομίζω ὅτι τὸ κοινὸ μας ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ μετάφραση στὴν ποντιακὴ γιὰ νὰ χαρῇ τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων μας τραγικῶν. ὅπως καὶ κάθε ἄλλο ἔργο ποὺ εἶναι γραμμένο σὲ ξένες γλῶσσες. Οἱ Πόντιοι μποροῦν νὰ διαβάσουν καὶ νὰ δοῦν αὐτὰ τὰ ἔργα στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ἡ νεοελληνικὴ εἶναι ἡ κοινὴ μας γλῶσσα, ἡ ποντιακὴ εἶναι ἡ τοπικὴ. Ὅλα τὰ γενικὰ ἔργα, ὅσα ἐνδιαφέρουν ὅλους, ὅλο τὸ ἔθνος, γράφονται στὴ νεοελληνικὴ καὶ κανεὶς Πόντιος δὲν παραπονέθηκε ὡς τώρα ὅτι πρέπει νὰ γράφονται στὴν Ποντιακὴ γιατί... δὲν τὰ καταλαβαίνει. Μόνο τὰ λαογραφικά μας κείμενα (παραμύθια, ἀνέκδοτα, τραγούδια, παροιμίες κλπ.) πρέπει νὰ γράφονται στὴν Ποντιακὴ, στὴ γλῶσσα δηλαδὴ ποὺ λέχθηκαν. Δὲν εἶναι κανένας ὑποχρεωμένος νὰ γράψῃ στὴν ποντιακὴ μιὰ μελέτη, ἄρθρο κλπ. ποὺ ἀναφέρεται στὸν Πόντο καὶ στοὺς Πόντιους.

Δεύτερο: Τὸ ποντιακὸ θέατρο δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ παρουσιάσῃ τὴ νεοελληνικὴ ἢ καὶ τὴν ἀρχαία ἢ τὴν ξένη πνευματικὴ παραγωγή. Ἀλλωστε αὐτὸ θὰ ἦταν ἀκατανόητο τὴ στιγμή ποὺ ὑπάρχουν ἄλλοι θεατρικοὶ ὀργανισμοὶ μὲ τεράστιο ἐμψυχο καὶ ἄψυ-

χο ὕλικο καὶ ποὺ ὁ σκοπὸς τους ἀκρῶς εἶναι νὰ μᾶς παρουσιάσουν αὐτὴ τὴν πνευματικὴ παραγωγή.

Τὸ ποντιακὸ θέατρο εἶναι καθαρὰ καὶ κύρια λαογραφικὸ θέατρο, δηλαδὴ ἀσχολεῖται μὲ ἔργα ποὺ ἀπεικονίζουν τὶς περασμένες ἢ τὶς σημερινὲς ποντιακὲς μορφὲς ζωῆς. Τὸ ποντιακὸ θέατρο κάνει αὐτὸ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἓνα ἄλλο θεατρικὸ συγκρότημα, δηλ. ἀνεβάζει ποντιακὰ ἔργα (ἢ στὴ νεοελληνικὴ ἢ στὴν ποντιακὴ) ποὺ δείχνουν τὴν ποντιακὴ ζωὴ. Τὸ Ἐθνικὸ ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο θέατρο, δὲν θὰ μπορέσῃ ἢ δὲν θὰ θελήσῃ νὰ δώσῃ ἓνα ποντιακὸ λαογραφικὸ ἔργο γιὰ πολλοὺς λόγους. Δίνει ὅμως ὅλα τὰ ἄλλα ἔργα εἴτε ἀρχαῖα εἴτε ξένα, πολὺ καλύτερα ἀπ' ὅτι θὰ τὰ δίναμε ἐμεῖς ποὺ δὲν διαθέτουμε τὰ μέσα ποὺ διαθέτει αὐτό. Ποιὸς Πόντιος θὰ προτιμήσῃ τὴ δική μας παράσταση τοῦ «Οἰδίποδα Τυράννου», ἀπ' τὴν παράσταση τοῦ Ἐθνικοῦ; Ἀλλὰ κανένα θέατρο δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ παρουσιάσῃ τὸν «Ξενιτέα», ἢ τὸ «Ἡ σεβντὰ νικᾷ ὅλον τὸν κόσμον» κλπ. ἔκτος ἀπ' τὸ ποντιακόν.

Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ ρόλος τοῦ ποντιακοῦ θεάτρου: νὰ συμπληρώσῃ τὸ κενὸ ποὺ ἀφίνουν τὰ ἄλλα θέατρα νὰ παρουσιάσῃ ποντιακὰ ἔργα, δηλ. ἔργα ποὺ ἀναφέρονται στὴν ποντιακὴ ζωὴ εἴτε εἶναι γραμμένα στὴν ποντιακὴ εἴτε ὄχι, καὶ ὄχι νὰ ἀνεβάσῃ ὁποιοδήποτε ἔργο γραμμένο ἢ «μεταφρασμένο» στὴν ποντιακὴ.

Ἐκτὸς φυσικὰ ἂν μιὰ διασκευή ἐνὸς ἔργου γίνῃ κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἀποδίδῃ τὴν ποντιακὴ ζωὴ, ὅπως ἔγινε μὲ τὸ «Ἡ φτώχεια ἐντροπὴ κ' ἐν'», τοῦ κ. Π. Χάϊτα.

Γ. ΛΑΜΨΙΔΗΣ

Τὸ Ραδιόφωνο

καὶ οἱ ποντιακὲς ἐκπομπές

Πήραμε καὶ δημοσιεύουμε εὐχαρίστως τὴν παρακάτω ἐπιστολή:

«Αγαπητὸ «Ποντιακὸ Θέατρο»

Θὰ σὲ παρακαλέσουμε πολὺ νὰ μᾶς δώσης μιὰ ἀπάντηση σὲ μιὰ μας ἀπορία ποὺ ἀσφαλῶς θὰ εἶναι ἀπορία καὶ πολλῶν ἄλλων συμπατριωτῶν μας Ποντίων.

Γιατὶ δὲν ὑπάρχουν δίσκοι γράμμοφωνοῦ τῶν ποντιακῶν τραγουδιῶν ἐφόσον τὰ τραγούδια αὐτὰ τ' ἀκοῦμε μὲ εὐχαρίστηση ἀπ' τὸ Ραδιοσταθμὸ Ἀθηνῶν, ἐκτελεσμένα ἀπ' τὸν κ. Ν. Σπανίδη καὶ τὴ δίδα Α. Μαραντίδου ποὺ ἡ φωνὴ τῆς μᾶς εὐχαριστεῖ πάρα πολὺ; Οἱ καλλιτέχνες αὐτοὶ ἀνεβάζουν σὲ ὕψηλὸ ἐπίπεδο τὸ ποντιακὸ τραγοῦδι καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ χαθῇ ἔτσι ἡ ἐργασία τους, ἀλλὰ νὰ ἀποτυπωθῇ σὲ δίσκους γιὰ νὰ τοὺς ἔχουμε κάθε ὥρα καὶ νὰ τοὺς ἀκοῦμε.

Σὰς εὐχαριστοῦμε

Πόντιοι τῆς Κοκκινιάς»

Σὰς πληροφοροῦμε λοιπὸν ὅτι στίς 20 Ἰουνίου θὰ βγάλῃ ὁ κ. Ν. Σπανίδης μὲ τὴν ὁμάδα του καὶ μὲ λυράρη τὸν Γῶγο τῆς Θεσ/νίκης τρεῖς πλάκες μὲ ἑξ τραγούδια («Ἡ Λεμόνα», «Αεντὲς ἐπαραπέτανεν», «Ποῦλτσον τὴ κυροῦς τὸ βίον», «Κρω-

μέτκα τραγωδίας» κλπ.), τῆς ἑταιρείας «Κολούμπια». Ἔτσι θὰ ἱκανοποιηθῇτε καὶ σεῖς καὶ ὅλοι οἱ συμπατριῶται μας ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν τὰ ποντιακὰ τραγούδια σὲ πλάκες.

— Στίς 11 Μαΐου, ὥρα 6.55 μ. μ. δόθηκε ἀπ' τὸ Ραδιοσταθμὸ Ἀθηνῶν τὸ δεῦτερο ποικίλο πρόγραμμα τῆς «Ποντιακῆς Ὥρας». Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε ἕνα ποίημα, «Ἡ Ἐπιστροφή» ποὺ ἀπαγγέλθηκε ἀπ' τὸν κ. Καλλίδη, μιὰ παρωδία τοῦ: «Ἐ, Οὐρανὲ παράκλητε...» ποὺ τὸ τραγούδησε πολὺ ὠραία ἡ δνὶς Ἑλένη Μπαῖραχτάρη καὶ ἕνα ξεκαρδιστικὸ σκέτς: «Τὰ ψέμματα τῇ Στόφορε» (τὸ δημοσιεύουμε σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος μας), μὲ ἐκτελεστὰς τοὺς κ. κ. Θ. Τσομίδην καὶ Π. Σαραφίδην. Συγγραφή καὶ διασκευὴ ὅλων τῶν ἀνωτέρω τοῦ κ. Γ. Λαμπσίδη.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰουνίου θὰ περιλαμβάνῃ μιὰ ὠραία ἐρωτικὴ ποντιακὴ ραδιοσκηνὴ γραμμένη ἀπ' τὸν κ. Κ. Καλλίδη.

Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ θὰ μεταδοθῇ στίς 15 Ἰουνίου ὥρα 8,45 ἀπ' τὸ Ραδιοσταθμὸ Ἀθηνῶν.

— Ὁ λυράρης κ. Νίκος Παπαθραμίδης κατήρτισε ὁμάδα τραγουδιῶν γιὰ τὸ Ραδιοσταθμὸ Ἀθηνῶν.

Ἀπ' τὴ Ραδιοφωνικὴ κίνηση: Ἡ δνὶς Ε. Μπαῖραχτάρη μπροστὰ στὸ μικρόφωνο. — Οἱ κ. κ. Θ. Τσομίδης (στρατιώτης) καὶ Π. Σαραφίδης στὸ σκέτς «Τὰ ψέμματα τῇ Στόφορε». Στὸ βάθος διακρίνονται οἱ δίδες Ε. Μπαῖραχτάρη καὶ Μ. Λεωνίδου. — Ἡ δὶς Α. Μαραντίδου τῆς ὁμάδος Σπανίδη ποὺ ἔχει ἐξαιρετικὴ φωνή.

ΑΙΙ' Ο,ΤΙ ΤΡΑΦΟΥΜΕ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ ΤΟΥ «ΞΕΝΙΤΕΑ»,

Ο αγαπητός συγγραφέας και σεβαστός φίλος έστειλε στον κ. Ν. Καπιά γράμμα από το οποίο δημοσιεύουμε αποσπάσματα :

Αγαπητέ Νίκο,

Χθές μου φέραν και το δροσερό και ζωντανό δημιούργημά σου το «Ποντιακό Θέατρο». Μ' άρεσε πολύ και σέ συγχαίρω καθώς και τον συνεργάτη σου αγαπητόν κ. Γ. Λαμψίδην.

Στην ολιγόλογη ανασκόπηση της Ιστορίας του Ποντιακού Θεάτρου, θα μου επιτρέψης να κάμω μια παρατήρηση : Όλα τα έργα που έγραψαν ενωρίτερα από τον «Ξενιτέα» ήσαν μὲν στην ποντιακή διάλεκτο και μερικά είχαν θέματα παρμένα από τους ποντιακούς θρύλους και τη ζωή των Ποντίων, αλλά κανένα απ' αυτά δεν ήτο ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ με την έννοια που της δίνουμε εμείς. Όλα σχεδόν έγραψαν για να προσφέρουν κάτι στην κοινωτική ζωή που υπεστήριζαν οι συγγραφείς τους, δεν έπεδωκαν εκείνο που επιδιώκουμε εμείς μ' αυτό που λέμε ήθογραφικό θέατρο. Αν ήσαν καλύτερα και παραμένουν τα καλύτερα δεν ξέρω, πάντως χωρίς να θέλω να αλέγω τρανόν λόγον» νομίζω ότι το πρώτο έργο καλό ή κακό που γράφθηκε στην ποντιακή, καθαρώς ήθογραφικό είναι ο «Ξενιτέας».

Με αγάπη

Φ. ΚΤΕΝΙΔΗΣ

Σ. Σ. — Η «άνακοίνωση» εκείνη δεν είχε αξιώσεις ιστορικής ταξιθετήσεως και αξιολογήσεως όλων των έργων. Απλώς ανέφερε τα έργα που γράφθηκαν για το ποντιακό θέατρο. Η ταξιθέτηση και αξιολόγηση θα γίνη σέ ειδικά άρθρα που θα γράψη συνεργάτης μας στα προσεχή μας τεύχη. Πάντως εύχαριστούμε για το ενδιαφέρον, την αγάπη και την όρθη παρατήρηση του φίλου συγγραφέα.

ΜΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Σχετικά με το περασμένο μας άρθρο όπου ζητούσαμε να εύρεθῇ ή να άνεγερθῇ μιὰ μικρή θεατρική αίθουσα 350 — 400 θέσεων, ο «Σύλλογος Ποντίων Άργοναῦται — Κομνηνοί», υἱς πληροφόρησε τὰ έξῃς ενδιαφέροντα :

Υποβλήθησαν τὰ σχέδια και τὰ δικαιολογητικά στην Τράπεζα Έλλάδος για ένα δάνειο 1 δισεκατομμυρίου δραχ. από το Σχέδιο Μάρσαλ. Μέσα στον Ιούνιο μεταφράσθηκαν όλα αυτά στην Άγγλική και άναμένεται ή έγκριση των Άμερικανών.

Το σχέδιο που υποβλήθηκε, τροποποιεί και διασκευάζει το σημερινό κτίριο του Συλλόγου Ποντίων «Άργοναῦται — Κομνηνοί» έτσι που να δημιουργηθῇ μιὰ αίθουσα θεάτρου — διαλέξεων, χορών, γραφεία, αίθουσες σχολών κλπ.

Έλπίζουμε ότι δεν θ' άργήση να πραγματοποιηθῇ ένας διακαής πόθος των Ποντίων Άθηνών — Πειραιώς.

ΓΡΑΨΤΕ ΜΑΣ τή γνώμη σας για κάθε τι που γράφουμε και που δεν το βρίσκετε σωστό ή θέλετε να το συμπληρώσετε. Κάθε γνώμη είναι δεκτή και θα δημοσιευθῇ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Ύστερα από μιὰ ποντιακή παράσταση στη Βέρροια οι έρασιτέχναι και άλλοι έκλεκτοί Πόντιοι πρόσφεραν δώρα στους τραυματίες. Η φωτογραφία έξω απ' το Νοσοκομείο. Η φωτογραφία μᾶς παρεχωρήθη απ' τον κ. Α. Πυλорώφ.

= ΟΣΑ ΕΓΙΝΑΝ = = ΚΙ' ΟΣΑ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ =

★ Στις 25 Μαρτίου, ο Σύλλογος Ποντίων της Ν. Κρώνης Δράμας «Οι Κομνηνοί», έδωσε στο θέατρο Δράμας «'Αττικόν» για πρώτη φορά το έργο του κ. Ξ. 'Ακογλου «'Ακρίτας».

★ 'Η «Μέριμνα Ποντίων Κυριών» Θεσσαλονίκης, κάλεσε απ' την 'Αθήνα την Ποντία καλλιτέχνηδα του πιάνου δίδα 'Αργ. Μεταξά ή οποία έδωσε μια συναυλία στην αίθουσα της «Ευξείνου Λόγχης».

★ Στις 7 Μαΐου έγινε ή έτησία συζέλευση τού Συλλόγου Ποντίων «'Αργοναύται — Κομνηνοί» κατά την οποίαν λογοδότησε ή παλιά διεκίηση για τὰ πεπραγμένα. 'Η λογοδοσία εγκρίθηκε και οί έκλογές ανέδειξαν σχεδόν τὸ ἴδιο διοικητικό συμβούλιο (ὁ κ. Κ. Μακρίδης είναι τὸ νέο μέλος).

Τὸ Συμβούλιο καταρτίσθηκε ὡς ἐξῆς: Ε. Παυλίδης, πρόεδρος, Ε. Μικρόπουλος, αντιπρόεδρος, Ε. Καρατζάς, Γεν. Γραμματεὺς, Ι. Παπαδόπουλος, ταμίας, Ε. Τομπούλης, έφορος, Ι. 'Αλεξανδρίδης, Γ. Σουρμελής, Κ. Μακρίδης καὶ Χ. Ψωμιάδης σύμβουλοι.

★ 'Ο 'Εξωραϊστικός Σύλλογος Σουρμένων έξέδραμε τὴν Κυριακὴν 4 'Ιουνίου εἰς Κοκκινάραν, ὅπου τὸ Ποντιακὸ γλέντι ἐκυριάρχησε μετὴν πατροπαράδοτη λύρα.

★ 'Επίσης τὴν 4 'Ιουνίου ή 'Ενωσις Ποντίων Πειραιῶς εξέδραμε στὸ Ρουσσοχώρι. Στὴν ἐκδρομὴ προσεκλήθη καὶ ἔλαβε μέρος ὁ Ποντιακὸς Θεατρικὸς 'Ομιλος 'Αθηνῶν ὅπου παρουσίασε ἓνα πρόγραμμα σκέτς καὶ τραγουδιῶν.

Ο ΟΜΙΛΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 29)

Γιώργος Τσουλφάς, 'Ηρ. Κοκοζίδης, Ε. Βουτυράς, Γώγος Πετρίδης (λύρα), Παν. Κωτίδης, 'Ιω. Τσαβαταρίδης, 'Αν. Τσουλφάς κ. ἄ.

'Η επίσκεψις αὐτὴ τοῦ Θεατρικοῦ 'Ο-

ΠΟΝΤΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

★ 'Ο κ. Ι. Κ. Παπαδόπουλος δικηγόρος στὸν Πειραιᾶ, ἐκδίδει ἓνα ενδιαφέρον λογογραφικὸ βιβλίο μετὸν τίτλο: «Σούρμενα — 'Οφίς — Ρίζαιον».

★ 'Εξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸ 4ο τεῦχος τῆς «Ποντιακῆς 'Εστίας» μετὲ πλούσιο λογογραφικὸ καὶ ἄλλο ὕλικό. 'Ο διευθυντὴς τοῦ κ. Φ. Κτενίδης εἶναι ὁ ἀκαταπόνητος καὶ γονιμώτατος θεατρικὸς συγγραφεὺς, ποὺ τὰ ἔργα τοῦ κάθε τόσο παίζονται κ' ἐδῶ καὶ στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς διαφόρους ποντιακοὺς θεατρικοὺς ὁμίλους.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ζ. 'Εξακουστόν, Ξάνθην: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ενδιαφέρον σας. Χρήματα ἐλήφθησαν. Θὰ ἀποστείλωμεν εἰς τὸν κ. Ι. Παπαδόπουλον περισσότερα τεύχη.

Α. Τηγανᾶν, Κατερίνην: 'Εστάλησαν αεροπορικῶς 50 τεύχη. Περιμένομε γράμμα σας.

Δ. Πυλωρόφ, Βέρροισιν: 'Εστάλησαν 50 τεύχη.

Γ. Κακουλίδην, Κιλκίς: 'Αεροπορικῶς ἐστάλησαν ἐπ' ὀνόματί σας 20 τεύχη. Περιμένομεν ἐνεργείας σας.

'Ηλίαν 'Αμπελίδην, Σέρρας: 'Ο κ. Α. Παπαδόπουλος μᾶς ἔδωσε τὴν διευθυνσίην σας στὴν ὁποία ἐστείλαμε 10 τεύχη. 'Αναμένομε γράμμα σας.

Γράμματα, ἐμβάσματα θὰ ἀπευθύνωνται: Γ. Λαμψίδην, Δοϊράνης 156, Καλλιθέαν — 'Αθηνῶν.

μίλου Θεσσαλονίκης ἀποτελεῖ ἓνα ὠραῖο βῆμα γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ποντιακοῦ θεάτρου ὡς παμποντιακῆς προσπάθειας. Μετὴν ἀνταπόδοση τῆς ἐπισκέψεως ἀπὸ μέρους τοῦ ἐδῶ 'Ομίλου στὴ Θεσσαλονίκη ή προσπάθεια εὐρύνεται καὶ γίνεται πλέον γνωστὴ σ' ὅλο τὸ ποντιακὸ καὶ τὸ πανελλήνιο κοινό.

ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΓΛΕΝΤΙ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ

Στὴν ἐκδρομὴ τοῦ ἐξωραϊστικοῦ συλλόγου Σουρμένων ('Αθηνῶν), τὸ ποντιακὸ γλέντι ἦταν ἀδιάπτωτο. 'Απὸ πολὺ νωρὶς οἱ ἐκδρομεῖς καὶ ὡς τὸ βράδυ ἐχόρευαν ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς λατρευτῆς λύρας. 'Η γενέθλια γῆ δὲν ξεχνιέται!

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ "ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ," ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ "ΡΕΞ," - ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

ΕΡΓΑ Κ. Φ. ΚΤΕΝΙΔΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Κυριακή 18 'Ιουνίου 1950—"Ωρα 10.30' π.μ.

«ΠΑΤΡΙΔΕΣ»

ΔΡΑΜΑ

με πρόλογο και δύο πράξεις

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

'Η σκηνή σ' ένα Ποντιακό χωριό, τὸ 1923

ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ
ΔΑΣΚΑΛΟΣ
ΧΑΣΑΝ ΑΓΑΣ
ΜΟΥΧΤΑΡΗΣ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ
ΔΕΣΠΟΙΝΑ
ΕΙΡΗΝΗ
ΧΩΡΙΚΗΒουτυράς Ε.
Έλευθεριάδης Ι.
Τσουλφάς Γ.
Τσαβταρίδης Ι.
Κωτίδης Π.
Τσουλφάς Α.
Κοκοζίδης Η.
Καλαϊτσίδου Φ.
Φολτοπούλου Β.
Σιταρίδου Ε.

2. Α' και Β' ΠΡΑΞΗ

'Η σκηνή σ' ένα 'Ακριτικό χωριό τῆς Μακε-
δονίας τὸ 1947

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΥΑ
ΜΕΛΠΩ
ΕΙΡΗΝΗ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ
ΒΕΛΙΣΣΑΡΗΣ
ΓΙΑΤΡΟΣ
ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΗΣ
ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΣΤΑΣΠαναγιωτίδου Π.
Καλαϊτσίδου Φρ.
Φολτοπούλου Β.
Τσουλφάς Γ.
Κοκοζίδης 'Ηλ.
Βουτυράς Ε.
Τσουλφάς Α.
Κωτίδης Π.
Κυριακίδης Σ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Τετάρτη 21 'Ιουνίου 1950—"Ωρα 8 μ.μ.

«Ο ΧΩΡΕΤΕΣ»

ΚΩΜΩΔΙΑ

'Εποχή 1923 — 1924

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΦΡΟΣΩ
ΤΑΝΑΓΙΩΤΑΚαλαϊτσίδου Φ.
Παναγιωτίδου Π.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΣΤΥΛΟΣ
ΣΟΦΟΚΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ
ΠΟΤΖΙΟΛΟΣΣιταρίδου Σ.
Τσουλφάς Γ.
Βουτυράς Ε.
Τσουλφάς Α.
Κυριακίδης Σ.

ΧΩΡΙΚΟΙ

{ Καλαϊτσίδου Γ.
Φολτοπούλου Β.
Κωτίδης Π.

ΧΩΡΙΚΕΣ

{ Κοκοζίδης 'Ηρ.
Τσαβταρίδης

'Η Α' και η Β' πράξη σ' ένα Μακεδονικό χωριό

'Η Γ' πράξη στη ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΡΙΤΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Κυριακή 25 'Ιουνίου 1950—"Ωρα 10.30' π.μ.

«ΤΟ ΜΑΥΡΟΚΟΡΤΣ»

ΚΩΜΩΔΙΑ

σε τρεις πράξεις και μία εικόνα

'Εποχή 1890 — 1900

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΜΑΡΙΑ (Μαυροκόρτς)
ΚΑΤΙΓΚΩ
ΕΛΠΙΔΑ
ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ
ΠΑΝΤΖΙΟΣ
ΝΟΥΦΡΙΟΣ
ΓΙΑΝΝΕΣ
ΜΕΝΕΛΑΟΣ
ΒΟΥΖΟΝ
ΧΑΛΑΤΖΟΝ
ΝΙΚΟΛΑΣ
ΠΟΤΖΙΟΛΟΝΠαναγιωτίδου Παν.
Καλαϊτσίδου Φρ.
Φολτοπούλου Β.
Σιταρίδου Σ.
Τσαβταρίδης Ι.
Τσουλφάς Α.
Τσουλφάς Γ.
Κοκοζίδης Η.
Κωτίδης Π.
Κυριακίδης Σ.
Βουτυράς Ε.
Κυριακίδης Σ.Α' και Β' πράξη στην ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ. Ει-
κόνα και Γ' Πράξη στην ΚΡΩΜΝΗΣκηνοθέτης: Γ. ΤΣΟΥΛΦΑΣ. 'Υποβολεύς:
Χ. ΚΩΤΙΔΗΣ

Στὴ Λύρα: ὁ ΓΩΓΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΑΡΓΥΡΗ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 76

ΤΗΛΕΦ. 20-385

Όλα τὰ φοιτητικὰ βιβλία
Ἀνωτάτης Ἑμπορικῆς Σχολῆς, Παντείου,
Πανεπιστημίου

Πλουσία συλλογὴ παιδικῶν βιβλίων

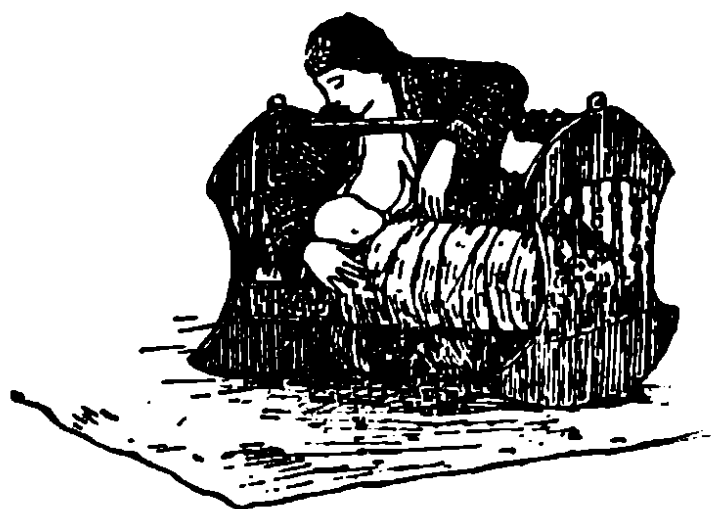
Τὰ γλυκὰ σας, τὰ παγωτά σας
στοῦ πασίγνωστου

ΛΑΖΟΥ

ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 15 - ΟΠΙΣΘΕΝ ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ

Τιμαὶ λογικαὶ

Ὑλικά ἀγνά

(Ἀπ' τὸ λεύκωμα ὁ εὐρωπαϊκὸς
Πόντος. Σχέδιο Χ. Δημόρχου).

Τιμὴ Δρχ. 2 500